

АБДУЛЛА ОРИПОВ

БЕДОРЛИК

Шеърлар

ТОШКЕНТ
«Езувчи» нашриёти

Ўз2
6-68

Тўплаб, нашрга тайёрловчи ва
сўнгсўз муаллифи:
ДОНИЁР БЕГИМҚУЛОВ

Бедорлик: Шеърлар. — Т.: «Езувчи», 1999. — 96 б.

Ўзбекистон халқ шоири, Ўзбекистон Қаҳрамони Абдулла Ориповни севиб ўқимайдиган китобхон топилмаса керак. Негаки, ардоқли шoirимизнинг қалами халқимиз қалбидаги энг эзгу, энг тираи туйғуларини, озод ва ҳур диёримизни тараннум этиб келмоқда «Бедорлик» — қалб уйгоқлиги, фикр бедорлиги ҳақида. Ушбу тўпламдаги шеърлар сизларни яна бир бор ўтли шеърятга ошно қилади, деб ишонамиз.

Севимли шoirимиз билан янги учрашув барчамизга муборак бўлсин!

Ўз 2

4702620202
0 М 362 (04)—99 режага қўшимча, 99

ISBN 5-8255-0597-0

© А. Орипов,
«Езувчи» нашриёти

БЕДОРЛИК

Дер эдим истиқлол шукуҳи билан:
Рўзгорни бутламоқ фурсати етди.
Шундай пайт, қўйнимга кирди бир илон,
Кимдир остонамга ўт қўйиб кетди.

Дер эдим: Ҳур замон келиб ниҳоят,
Асрий ғалвалардан холи бўлди бош.
Шундай пайт, қўзғалиб қайдин қабоҳат,
Юртбошим кўксига отмоқ бўлди тош.

Дер эдим: Босқинлар, ваҳшат, ур-сурлар
Қолдилар мозийнинг кечаларида.
Шундай пайт, дафъатан жонланди улар,
Қон оқди Тошкентнинг кўчаларида.

Ногоҳ аён бўлди, ғанимлар бисёр,
Бисёр орамизда оламизгача.
Энди огоҳ бўлсин, бўлсинлар ҳушёр
Ҳатто бешикдаги боламизгача.

Истиқлол, садағанг кетай, Истиқлол!
Бунча оғир экан қутлуғ йўлларинг?
Ишонай, дуч келса, агар ёв қаттол,
Бурда-бурда қилсин уни қўлларинг.

Мен эса, Истиқлол, яловинг тутиб,
Метин сафларингда собит кетурман.
Ўтган шаҳидларнинг номин этиб ёд,
Юртбошим ёнида бедор ўтурман.

1999 йил, февраль

ВАТАН

Агар дўстлар эрур содиқ, бир-бирни қийратиб бўлмас,
Агар қилғил неча фитна, аларни айратиб бўлмас.
Демишлар: мору қушни бир қафасда асратиб бўлмас,
Ватандан айри кўнгилни, билингки, яйратиб бўлмас.
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Ватан деб мен баён қилдим, аё дўстлар, мухаммасни,
Ватанни ким улуғ билди, азиз билдим мен ул касни.
Ватан деб жўш урар эрса, кўтаргум бошима хасни,
Ватандан айри кўнгилни, билингки, яйратиб бўлмас,
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Надомат бирла боқғайман ватансизларга ҳар доим,
Эгиб бошини зор йиғлар, агарчи давлати қойим,
Фақир бўлсам-да, бор юртим — тожу тахтим, борар
жойим.

Ватандан айри кўнгилни, билингки, яйратиб бўлмас.
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Боболар кечмишин ҳаргиз фаромуш айламанг, дўстлар,
Ҳақиқат тонги отганда ани туш айламанг, дўстлар,
Агар ким эътиқотсиздир, ани хуш айламанг, дўстлар,
Ватандан айри кўнгилни, билингки, яйратиб бўлмас.
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Диёрим Ўзбекистондир, ки андин ифтихорим бор,
Демакким, ҳур адолатлиғ давлати барқарорим бор,
Онамдек меҳрибон, мунис Ватан бор, ғамгузорим бор.
Ватандан айри кўнгилни, билингки, яйратиб бўлмас.
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Ватан, сен ҳур, йўлнинг шонли, қадамни ташлагин
шахдам,

Фахр-ла боқғай Абдулло кўзнда шодлигидан нам,
Паноҳингни тилаб Ҳақдин, дилида илтижо ҳар дам,
Ватандан айри кўнгилни, билингки, яйратиб бўлмас.
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

ХАЛҚ

Ҳамма нарса ўтади — мансаб, шону шавкат ҳам,
Шириндан ширин қолур, талхдан эса қолур талх.
Бир куни тупроқ бўлур тенгсиз шамси талъат ҳам,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Гоҳида кўзда ёшу гоҳида хандон бўлдик,
Гоҳида болға бўлсак, гоҳида сандон бўлдик.
Ахийри кулиб толе, соҳиби даврон бўлдик,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Номингни қаро деган — пахтагинам, сенмисан,
Лўппи дея ютганим — лахтагинам, сенмисан.
Авахтада бош урган — тахтагинам, сенмисан?!
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Ўзбекнинг пешонасин пўлатдан яратмишдир,
Юмушини маломат, заҳматдан яратмишдир,
Бир сўз билан айтганда — меҳнатдан яратмишдир,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Тингласанг туганмаслик афсонаси бор бу эл,
Саркардаси, шоири, таронаси бор бу эл,
Минг оқилга арзирлик девонаси бор бу эл,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Фаришта эмасдирмиз, ушбу гапим сир эмас,
Ҳар учраган эшону, ҳар саллалик пир эмас,
Лекин дастурхон ҳаққи, кўнглимиз ҳеч кир эмас,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Жангоҳларда жон берган боболарни унутманг,
Машоқ териб нон берган момоларни унутманг.
Эътиқод, иймон берган дуоларни унутманг,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Амалпараст, лўттибоз бўлмаган қачон ахир,
Сак бир нима емаса оғзи бўлармиш тахир,
Бизнинг барчамиз шоҳмиз, бизнинг барчамиз фақир!
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Утганларни ёд этмоқ қолгандир шариятдан,
Инсон шарафи юксак миллату тариқатдан.
Ўзбекка бул фазилат юқмишдир табиатдан.
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Олимми ё пахтакор, ким бўлмасин — одамдир,
Яъни Оллоҳ бандаси — ҳар бири бир оламдир,
Ўзбегим ўз волидам, ўзбегим ўз отамдир,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Аён гапки, адолат элнинг кўз, қоши бўлур,
Ургани ун оши-ю, сўкса сўк оши бўлур,
Юрт оғирин тортолган асли юртбоши бўлур,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

Каттакон йўлга чиқдинг, йўлдошинг бўлай, халқим,
Фарзандингман, қўллайсан, қўлдошинг бўлай, халқим,
Ҳасратинг кўп дилингда, дилдошинг бўлай, халқим,
Фақатгина халқ яшар, фақатгина қолур халқ.

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТИ

Ўзбекистон байроғи кўтарилди чинакам,
Ушбу кунни, айтишг-чи, қай биримиз кутмадик?
Зарур бўлган чоғда гоҳ дор тагида туриб ҳам,
Қай биримиз тарихнинг синовидан ўтмадик.

Донғил сафарга чиқди энди ҳур Ўзбекистон,
Кимгадир оёқости, кимга у осмон бўлди.
Шукрим, ўз-ўзини таниди кекса жаҳон,
Яъни ўзбек Давлатини жумлаи жаҳон билди.

Не-не камситувларини кўрган шу бошим билан,
Она халқим, қошиигда тизза букиб турибман.
Ўзбекча гапирганда, бир чуқум ошим билан
Садақан бахтинг деб борим тўкиб турибман.

Гарчи донм унгандир гулчечаклар боғимда,
Темур ва Навоийни эслаймиз такрор-такрор.
Мен-ку узоқ яшарман, лекин кетар чоғимда
Тепамда эгилажак ўз туғим — байроғим бор!

Насиб этмиш бу кунлар, таралсин янгроқ унлар,
Дўстлар билан ёнма-ён қутлайлик бу айёмни.
Илоё, бошимизга келмасин қаро кунлар,
Ўзбегим деб кўтаринг, дўстларим, олтин жомни.

1992 йил. март

ФАХР

Халқ депутатлари Қашқадарё вилоят кенгаши
сессиясида ўқилган шеър

Кимдир мақтанадп санъати билан,
Биров илму фанга рағбати билан.
Кимдир шеърн билан мақтанса, кимдир
Мақтанар мол-дунё, давлати билан.

Кимдир ўрмонларин кўкка кўтарса,
Кимдир гердаяди шахмати билан.
Уларнинг барн-ку инсонга хосдир,
Бирма-бир келгайдир навбати билан.

Тошкентда ҳайкал бор бир онлага,
Шон топмиш етимга шафқати билан,
Аҳли Кеш мақтанса арзийди — Темури
Жаҳонни забт этди сарвати билан.

Ўзбекнинг бошидап зар сочин дунё,
Топди у ризқини заҳмати билан.
Унинг асосидир буюк боболар,
Бизга ибрат бўлди меҳнати билан.

Биздек ночорлар-ку ерга қараймиз,
Кимдир осмон бўлди савлати билан.
Қашқадарё халқи фахр этар доим
Исломи яратган шавкати билан.

1998 й.

* * *

Эй азиз юрт, Ҳуррият — даврон муборақдир сенга,
Ўзбекистон — беғубор осмон муборақдир сенга.
Неча юз йил сен курашдинг Мустақиллик они деб,
Сен ани топдинг, улуғ имкон муборақдир сенга.
Халқаро давлат бўлиб қўйдинг қадам, мардона бўл,
Бошлаган иқбол сари Сарбон муборақдир сенга.

МУСТАҚИЛЛИК ҚҰШИҒИ

Муруввату маърифатдир буюкликнинг нишонаси,
Қадам қўйинг, мана сизга асл йўлнинг остонаси.

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

Минг-минг шукр, келиб даврон истиқдолга эришдик биз.
Хароб бўлган хонадонни бутламоққа киришдик биз.

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

Иймон нури оқиб турар бир гавҳар бор қонимизда,
Не-не буюк боболарнинг бардоши бор жонимизда.

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

Олдиндадир ҳали заҳмат, олдиндадир имконимиз,
Етишгаймиз келажакка, покизадир виждонимиз.

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

1996 йил, август

ЭРК ҲАҚҚИ

Қадимий бобо юртим,
Қутлуғ бўлсин яловинг,
Уйлай-уйлай ташлаган
Қадам муборак бўлсин.
Тагин гуриллаб ёнгай
Учмаган қалб оловинг,
Эрк ҳаққиға ичилган
Қасам муборак бўлсин.
Кимсага ёмонликни
Кўрмагансан ҳеч раво,
Лекин шум қутқулардан
Чиқмади шўрлик бошинг,
Энди сени қўлласин
Зафар ўзи доимо,
Сафаринг бехатару
Хизр бўлсин йўлдошинг.

ЎЗБЕК ҚОМУСИ

Мен бечора бир одамман,
Эртанги куним,
Не бўлишин билмайдиган ожиз бандаман.
Еру осмон ўртасида топмаган кўним,
Ботинимда ботмон тошу, зоҳир хандаман.

Елғизликнинг рутубатли кўчаларида
Не-не олтин фаслларим ўтди жунжикиб.
Шеърятнинг тунд қоронғу кўчаларида
Йироқ-йироқ юлдузларга боқдим энтикиб.

Иғво, ҳасад, фитна билан тўлган бу ҳаёт,
Ҳар онимда мингта этди бир ҳасратимни.
Хира туман орасида буткул коинот,
Ғира-шира илгар эдим мамлакатимни.

Эслар эдим Бухорийни, Яссавийни ҳам,
Ҳа, ҳа, айри тушмаганди хотиротимдан,
Фақат улар чалинарни кўзимга мубҳам,
Лекин сира кетмас эди хаёлотимдан.

Ҳам Темурбек, ҳам Улуғбек, Алишер, Бобур,
Сизлар тузган ул салтанат — Салтанат бўлди.
Улуғ тарих Туркистонга чўнг гувоҳ эрур,
Давлат эдик, Давлат эдик, у Давлат бўлди!

Эмукдошим, ай, қардошим, қулоқ тут менга,
Ушбу кўҳна қаҳқашонда мағрур тутгин бош.
Сен заминга лойиқдирсан, замин ҳам сенга,
Сеникидир энди бу ер, сеники қуёш.

Қўлингда эрк, бошда ялов, тилингда суруд
Ватанинг бор, бола-боғчанг, ор-номусинг бор.
Ўзбекистон деб аталган муқаддас ҳудуд,
Ўз Давлатинг, Мамлакатинг, ўз Қомусинг бор.

ТУРКИСТОН БОЛАЛАРИГА

Туркистоннинг болалари, мақтовимга қулоқ тутманг,
Гина қилсам чиданг, аммо, гапларимни ҳеч унутманг.

Энг аввало, шажарангиз қайдан чиққан, билиб олинг,
Сиз ҳам башар фарзандисиз, Ҳақни байроқ қилиб олинг.

Мен Темурдан сўзлайинми, сўзлайинми Навоидан,
Барчасини ўқигансиз, эшитгансиз ё ровийдан.

Тарихингиз шундоқ узоқ, жангу жадал деса ҳам бор,
Босқин ҳам бор, тошқин ҳам бор, касбу амал деса ҳам
бор.

Бобур бўлиб сўрадингиз қўни-қўшни дунёларни,
Машраб бўлиб кездингиз гоҳ қашқир юрмас саҳроларни.

Ут кетсин у қора кунга — бировларга қул бўлдингиз,
Шарқу Фарбнинг ўртасида оёқ ости йўл бўлдингиз.

Бироқ нймон нури доим оқиб турган қонингизда,
Ўзингиз ҳам сезмагансиз, бир гавҳар бор жонингизда.

Минг-минг шукур, замон келиб истиқболга эришдингиз,
Хароб бўлган хонадонни бутламоққа киришдингиз.

Ҳурликнию саодатни муборакбод этгум, лекин
Айтиб қўяй, қулоғингиз битган экан секин-секин.

Назарингиз тушар аввал зеби-зийнат дастурхонга,
Ҳануз таъзим қилмоқдасиз мол-дунёси бор инсонга.

Бўй-бастини кўрсатгувчи урфони зўр миллат қани,
Сизнинг учун обрў — олтин, арзонгаров шуҳрат—маъни.

Юрагида жавҳари бор кимсаларни кўрмагайсиз,
Карнайи йўқ бечоранинг тўйига йўл бурмагайсиз.

Ҳар қадамда хушомадни ўз ўрнига қўёлсайдим,
Пешволарнинг пойларига ҳафтада қўй сўёлсайдим,

Бўлмас эди мендан улуғ, мендан азиз бирор инсон,
Оҳ, халқимни не куйларга солдинг замон, солдинг замон.

Туркистоннинг боғларида булбуллари бор, ҳолбуки,
Хор бўлса ҳам тоғдай баланд кўнгиллари бор, ҳолбуки.

Биров у ён тортар бўлса, биров бу ён тортаётир,
Қонсираган жаллодларнинг шодликлари ортаётир.

Билиб бўлмас рост гап қайда, билиб бўлмас қайда ёлғон,
Маломатга йўлиқади, элга: «Бирлаш» деган инсон.

Туркистоннинг болалари, Туркистоннинг болалари,
«Пуф» деганда тўзғигудек мўъжазгина лолалари.

Чинор бўлиб илдиз отинг, қоя бўлиб тиклангиз қад,
Улуғ-улуғ аждодларнинг хавотири Сиздан беҳад.

Соянғизда паноҳ топсин ҳориб-толган қондошингиз,
Унутмангки, бул чаманда ҳар бир япроқ жондошингиз.

Тўқайзори бўлмаса гар шеру арслон қайдан унар,
Бир манзилли бор эканки, бургутлар ҳам келиб қўнар.

Олдиндадир ҳали заҳмат, олдиндадир имконингиз,
Осилмаган не-не Машраб, отилмаган Чўлпонингиз.

Ўтинч ила ҳасратимни насиҳат деб юзга солманг,
Худо инсоф берган куни бармоғингиз тишлаб қолманг.

Мурувату маърифатдир буюкликнинг нишонаси,
Қадам қўйинг, мана сизга донғил йўлнинг остонаси.

Туркистоннинг болалари, Туркистоннинг болалари,
«Пуф» деганда тўзғигудек мўъжазгина лолалари...

1992 йил

ФИДОЙИ

Сочилиб ётади олтин ва гавҳар
Тоғларнинг қаърида ё қумлоқ сойда.
Кимдир заҳмат чекиб йиғмаса агар,
У пинҳон бойликдан, айтинг, не фойда.

Бедов от кезади чўлларда яйдоқ,
Фалакка етгудек шахди, шиддати.
Ёвқур бир чавандоз бўлмаса бироқ
Айтинг, чиқармиди донғи, шуҳрати.

Асрий жумбоқни ҳам бир фозил ечгай,
Дарғасиз кеманинг сузмоғи гумон.
Кимдир ҳаловату уйқудан кечгай
Шундан Ватани тинч, халқи ҳам омон.

Фидойи Инсонлар: балки раҳнамо,
Балки оддий зотдир — ҳар қайда бордир.
Улар унутгайлар ўзин доимо
Чунки қўлловчиси Парвардигордир.

Бор бўл, эзгуликка бахшида ҳаёт,
Заҳматинг туфайли етдинг ниятга.
Шоҳмисан, фуқаро — энди умрбод
Дахлдор бўлдинг сен Абадиятга.

1998 йил, январь

УММОН ОРТИДАГИ МАҚОНИМ

(Вашингтонда Ўзбекистон элчихонасининг
янги бияноси очилиши муносабати
билан ёзилган шеър)

Кенг жаҳон бир қадам бўлди мен учун,
Менга ҳам очилди олам дарчаси.
Йироқ Америкода тафт сочар бу кун
Ўзбек қуёшининг олов парчаси.

Очилди мен учун тор осмон бекам,
Сездим юксакликнинг чўнг дарғасини.
Ўзбекнинг лочини озод ва кўркам,
Қурди бу ерда ҳам қўналғасини.

Нечун хушнуд бўлмай, дилимни ёрмай,
Уммон ортида ҳам бордир маконим.
Дунёнинг қайси бир бурчига бормай,
Ўзинг бошпана бўл, Ўзбекистоним!

Вашингтон шаҳри, 1996 йил, 25 июнь

УЙҒОНИШ ЗАМОНИНГ

Ўкинма, она-юрт, ўкинма, халқим,
Десалар, дилингда зорларинг бордир.

Аслида, қўйнингга сирғалиб кириб
Заҳарлар сочгувчи морларинг бордир.

Ўтган йўлларингга ташласам назар,
Қайрилмас қанотли сорларинг бордир.

Сенга шум ғанимлар қазмасинлар чоҳ,
Ёв келса, атаган дорларинг бордир.

Бугун ёлғизман деб бошингни эгма,
Тегрангда дўст ила ёрларинг бордир.

Балли, истиқболга кўзни тикибсан,
Ахир ҳаққа муҳтож хорларинг бордир.

Оққан дарёларинг қайтадан оқсин,
Ҳали эрмаган қорларинг бордир.

Сен санъат ўлкаси, шеър диёрисан,
Қанча чертилмаган торларинг бордир.

Уйғониш замонинг муборак бўлсин,
Азалий шиддатинг, орларинг бордир.

Мен митти ўғлингман, лекин юкингни
Кўтариб ўтгувчи норларинг бордир.

ФАЗОГИР СОЛИЖОН

Нью-Йорк. Американинг «Иневор» космик кемаси Флоридадаги «Мясе канаверал» космодромдан осмонга муваффақиятли кўтарилди...

Ушбу кема экипажи аъзолари орасида Қирғизистонда тугилган, ўзбек миллатига мансуб Солижон Шарипов ҳам бор.

(ЎзА хабиридан)

Осмонда бир ўзбек учиб юрибди,
Фазогир Солижон, гапнинг сираси.
Юлдузлар васлига боқиб турибди
Мирзо Улуғбекнинг ҳур набираси.

Туркий дунёмизга яна битта зеб,
Солижон самони кўргали кетди.
Бобом юлдузлари жойидами, деб
Уларнинг ҳолини сўргали кетди.

1998 йил, январь

АДОЛАТ ОФТОБИ

Адолатнинг ҳаётбахш шамоллари елдими,
Ҳақ ниҳоят халқимнинг арзин қабул қилдими,
Неча йиллар орзиқиб кутган кунлар келдими,
Елкамизга офтобнинг текканлиги рост бўлсин.
Ўзбекнинг ўз ниҳолин экканлиги рост бўлсин.

Ўтди қанча талотўп, ўтди қанча ғавғолар,
Ўтди қанча маломат, ғийбату кин, иғволар,
Оқартирди сочларни неча қора савдолар,
Елкамизга офтобнинг текканлиги рост бўлсин.
Ўзбекнинг ўз ниҳолни экканлиги рост бўлсин.

Сафга тизил, набирам, отажоним, тур энди,
Мустақиллик нашъасин, ҳаққинг бордир, сур энди.
Қўлни бериб қўлларга, бир тан бўлиб юр энди,
Елкамизга офтобнинг текканлиги рост бўлсин.
Ўзбекнинг ўз ниҳолин экканлиги рост бўлсин.

Унутмагин ва лекин олдда бор ҳали ётлар,
Қадамингни пойлайди очкўз, юҳо не зотлар,
Шоҳ сурибсан, инжима, ғингшиса агар мотлар,
Елкамизга офтобнинг текканлиги рост бўлсин.
Ўзбекнинг ўз ниҳолин экканлиги рост бўлсин.

Ўз қўлингга олганинг — Ялов сенга муборак,
Юрагингда сўнмаган — олов сенга муборак,
Ёндиrolдинг қорларни — қалов сенга муборак,
Елкамизга офтобнинг текканлиги рост бўлсин.
Ўзбекнинг ўз ниҳолин экканлиги рост бўлсин.

Балки, чаман бўлар дашти Карбало,
 Балки, беҳишт мавжуд юлдузлар аро.
 Менинг Ўзбекистон — Ватаним бордир;
 Уларнинг баридан аълороқ, аъло!

МЕН НЕЧУН СЕВАМАН ЎЗБЕКИСТОННИ

Мен нечун севаман Ўзбекистонни,
 Тупроғин кўзимга айлаб тўтиё.
 Нечун Ватан дея еру осмонни,
 Муқаддас атайман, атайман танҳо.
 Аслида дунёда танҳо нима бор,
 Пахта ўсмайдими ўзга элда ё?
 Ёки қуёшими севгимга сабаб?
 Ахир қуёшли-ку бутун Осиё.
 Мен нечун севаман Ўзбекистонни?
 Боғларин жаннат деб кўз-кўз этаман,
 Нечун ардоқларкан тупроғини мен
 Упаман: «Тупроғинг бебаҳо, Ватан...»
 Аслида тупроқни одил табиат
 Тақсим айлаган-ку ер юзига тенг.
 Нечун бу тупроқ деб йиғлади Фурқат,
 О, Қашқар тупроғи, қашшоқмидинг сен?!
 Хўш, нечун севаман Ўзбекистонни,
 Сабабини айтгин десалар менга,
 Шоирона гўзал сўзлардан олдин
 Мен таъзим қиламан она халқимга:
 Халқим, тарих ҳукми сени агарда
 Мангу музликларга элтган бўлсайди,
 Қорликларни макон этган бўлсайдинг,
 Меҳрим бермасмидим ўша музларга?
 Ватанлар,
 Ватанлар,
 Майли, гулласин,
 Боғ усин мангулик музда ҳам, аммо.
 Юртим, сени фақат бойликларинг-чун
 Севган фарзанд бўлса кечирма асло!

1964

ЎЗБЕКИСТОНДА КУЗ

Юргил, далаларга кетайлик, дўстим,
Диққинафас уйда ётмоқ пайтмас.
Олтин Ўзбекистон тупроғи букун
Бир пари фаслнинг оғушида маст.
Шабнам шовуллайди боғлар қўйнида,
Салқин туман ичра бўзарар тонглар.
Қуёшнинг эринчоқ ёғдуларида
Нафис ялтирайди барги хазонлар.
Ҳар ёнда тўкинлик...
Куздан нишона...
Ҳар ёнда гўзаллик ёймиш дафтарин.
Сонсиз эгатларга сочилмиш, ана
Менинг шодликларим, эзгу дардларим, —
Менинг она халқим...
Эй қадим, ҳалол,
Ризқи она ерга сепилган халқим,
Ушоқ чигитни ҳам этмай деб увол,
Миллион эгатларга эгилган халқим!
Бир нафас бошингни кўтаргини боқ
Ер юзида ажиб виқор ва нуфуз.
Сенинг ўзинг каби ўйчан ва қувноқ
Хушфеъл бўлиб келмиш тупроғингга куз.
Улуғ Алишернинг соч оқни кўриб,
Оғир хаёлларга чўмган бу фасл,
Қайрағоч ёнида ғамгин ўтириб,
Чолларга ҳассалар йўнган бу фасл,
Азалий кўркини қилади кўз-кўз...
Наҳотки шунча тез айланар дунё?!
Бахтли кексаликни ёдга солар куз.
Сокин хилватларга чорлайди, аммо,
Дўстгинам, пайтмас, айлаб сайрибоғ,
Хилватда ўй суриш ярашмас бугун.
Заҳматкаш ўзбекнинг ҳосили қандоқ?!
Кузнинг фалсафаси шудир биз учун.
Улуғ меҳнат кезар шан далаларда,
Ҳар ёнда ҳоким бир ташвишли илҳом.
Қуёш бота бошлар... гавжум қирларга
Қорая-қорая тўшалар оқшом.
Эҳ, кузги оқшомлар...
Дилимда менинг
Теран туйғуларим қўзғалар жушиб.
Қўзғалар-у, шу дам қалбимдан секин
Тўкила бошлайди ойдин бир қўшиқ.

ЎЗБЕКИСТОН

Юртим, сенга шеър битдим бу кун,
Қиёснингни топмадим асло.
Шоирлар бор, ўз юртин бутун —
Олам аро атаган танҳо.
Улар шеъри учди кўп йироқ,
Қанотида кумуш диёри,
Бир ўлка бор дунёда, бироқ
Битилмаган дostonдир бори:
Фақат ожиз қаламим маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Юрмасман ҳеч беҳишти излаб,
Тополмасам чекмасман алам.
Ўтирмасман эртақлар сўзлаб,
Мусалло деб йўнмасман қалам.
Кўкламингдан олиб сурурни,
Довруғ солди узтоз Олимжон,
Ғафур Ғулом туйган ғурурни
Қилмоқ мумкин дунёга дoston.
Олис тарих қадамим маним.
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Кечмишинг бор чиндан ҳам узоқ,
Илғай олмас барчасин кўзим.
Мақтамасман мозийни бироқ,
Ўтмишингни ўйлайман бир зум.
Забтга олиб кенг Осиёни,
Бир зот чиқди мағрур, давонгир,
Икки аср ярим дунёни
Зир қақшатди оқсоқ жаҳонгир.
Айтгум, бу кун, у маним, маним.
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Боболардан сўз кетса зинҳор,
Бир калом бор гап аввалида.
Осмон илми туғилган илк бор
Кўрагоний жадвалларида.
Қотил қўли қилич солди маст,
Қуёш бўлиб учди тилла бош.
Дўстлар, кўкда юлдузлар эмас,
У, Улуғбек кўзидаги ёш.
Ерда қолган, о, таним маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Кўз олдимдан кечар асрлар,
Кўз-кўз этиб, нуқсу чиройин.
Сарсон ўтган неча насллар,
Тополмасдан туғилган жойин.
Америка — сеҳрли диёр,
Ухлар эди Колумб ҳам ҳали,
Денгиз ортин ёритди илк бор,
Берунийнинг ақл машъали.
Колумбда бор алашим маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Кўп жаҳонгир кўрган бу дунё,
Ҳаммасига гувоҳ — ер ости.
Лекин, дўстлар, шеър аҳли аро
Жаҳонгири кам бўлар, рости.
Беш асрим, назмий саройни
Титратади занжирбанд бир шер.
Темур тиғи етмаган жойни
Қалам билан олди Алишер.
Дунё бўлди чаманим маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Боболардан сўзладим, аммо
Бир зот борким, баридан суюк:
Буюкларга бахш этган даҳо,
Она халқим, ўзингсан буюк.
Сен ўзингсан, энг сўнгги нонин
Ўзи емай ўғлига тутган.
Сен ўзингсан, фарзандлар шонин
Асрлардан опичлаб ўтган.
Она халқим, жон-танзим маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Бош устингдан ўтди кўп замон,
Ўтди Будда, ўтди Зардушти.
Ҳар учраган нокасу нодон,
Она халқим, ёқангдан тутди.
Сени Чингиз ғазабга тўлиб
Йўқотмоқчи бўлди дунёдан.
Жалолиддин самани бўлиб
Сакраб ўтдинг Амударёдан.
Сенсан ўшал саманим маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Толенгда бор экан яшаш,
Гоҳ қон ичдинг, гоҳида шароб.

Этмоқ бўлиб юртим хомталаш,
Бош устингга келди инқилоб.
Чора нстаб жанг майдонидан
Самоларга учди унларинг,
Шаҳидларнинг қирмиз қонидан
Алвон бўлди қора тунларинг.
Қонга тўлди кафаним маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Лекин офтоб паймол ўлмас,
Кавакларда қолмас ой нури,
Одил ҳакам — Ҳақ бор, бегараз,
Мазлумларнинг ёлғиз ғамхўри.
Қиллич серпаб толе тонгида
Ўзлигингни таниб қолдинг сен.
Ўғлопларнинг қатра қонида
Ўзбекистон номин олдинг сен.
Номин қутлуғ гулшаним маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Тинч турарми бу кўҳна олам,
Тинч турарми доғули замон.
Оромингни бузди сенинг ҳам
Фашист деган ваҳший оломон.
Қоним оқди Данцигда маним,
Собир Раҳим йиқилган чоғда.
Лекин юртим, кезолмас ғаним
Ўзбекистон аталган боғда.
Сен-ку номус ва шаънини маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Кеч куз эди, мен сени кўрдим,
Деразамдан боқарди биров.
У сен эдинг, о, деҳқон юртим,
Турар эдинг ялангтўш, яёв.
— Ташқарида изиллар ёмғир,
Кир, бобожон, яйрагил бир оз.
Дединг: — Пахта, қолди-ку ахир,
Йиғиштирай келмасдан аёз.
Кетдинг, умри маҳзаним маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Сен кетарсан балки йироққа,
Фарғонада балки, балқарсан.
Балки чиқиб оқарган тоққа,

Чўпон бўлиб гулхан ёқарсан.
Балки устоз Ойбекдек тўлиб
Ёзajakсан янги бир дoston.
Балки Ҳaбиб Абдулла бўлиб,
Саҳроларда очажаксан кон.
Тупроғи зар, маъданим маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Майли, юртим, кезсанг ҳам дунё,
Фазоларга қўйсанг ҳам қадам,
Ўзлинггни унутма асло,
Унутма ҳеч, онажон ўлкам.
Бир ўғлингдек мен ҳам бу замон
Кечмишингни қилдим томоша.
Иқболингни кўролдим аёи
Истиқлолнинг уфқлари оша.
Иқболи ҳур, шўх-шаним маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

Завол кўрма, ҳеч қачон, ўлкам,
Завол билмас шу ёшинг билан.
Музаффар бўл, ғoлиб бўл, ўктам,
Дўсту ёринг, қардошинг билан.
Асрларнинг силсиласида
Боқий тургай кошонанг сенинг.
Улуғ башар онласида
Мангу ёруғ пешонанг сенинг.
Мангу ёруғ масканим маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним.

1964—70 йиллар

ОНА ТИЛИМГА

Минг йилларким, булбул каломи
Ўзгармайди, яхлит ҳамиша.
Аммо шўрлик тўтининг ҳоли
Ўзгаларга тақлид ҳамиша.

Она тилим, сен борсан, шаксиз
Булбул куйин шеърга соламан.
Сен йўқолган кунинг, шубҳасиз,
Мен ҳам тўти бўлиб қоламан...

1965

БАҲОР

Яна баҳор келди. Яна оламда
Ажиб бир гўзаллик, ажиб бир баёт.
Мен сени қутлайман шу улуғ дамда,
Улуғ елкадошим, музаффар ҳаёт!
Ташбиҳ ахтармангиз ушбу ғазалдан,
Нақд жойда насия не керак асли.
Аён бир хислатинг бордир азалдан,
Сени атамишлар уйғониш фасли!
Ялдо кечасидай рутубатли қиш
Солди руҳимизга оғир бир сурур.
Сен келдинг, уйғонди яна шўх олқиш,
Йиғлаган кўзларга тушган каби нур.
Ҳа, мангу заволлик бўлмас оламда,
То суйин сочаркаи абри найсонлар.
Мен сизни эслайман аммо шу дамда,
Мангуга кўз юмган азиз инсонлар.
Азалий ҳукмини ўқиди ҳаёт, —
Неча бор само ҳам кўмди қуёшин.
Иқболи саждагоҳ бўлганлар, ҳайҳот,
Ўзлари тупроққа қўйдилар бошин.
Ун ойким, сўнмишдир у таниш наъра.¹
Ҳамон фироғида фиғон чекар Шош.
Баҳор келаётир, бош кўтар, қара,
О, сурур куйчиси, донгдор замондош.
Ҳамсуҳбат бўлмадим (ким эдим зотан),
Тавоб ҳам қилмадим гулшан маконинг.
Лекин шеър баҳоси мухлисгадир тан,
Қандай чексиз эди руҳий поёнинг!
Бугун-чи, не кезар ўтли қонингда!
Эвоҳ, унда на шеър, на май, на сафо.
Бу қандай мулоқот? Не ҳол? Ёнингда
Жой олмиш ўзга бир суюкли даҳо.²
Беқиёс эди у шеър лочини!
Хаёли бамисли Қўрагонийдек.
Гар тарих эврилса, шуҳрат тожини
Унга кийгизарди Султон Улуғбек.
Балхдан ҳориб қайтган Алишер мисол

¹ Ғ. Ғулом кўзда тутилган.

² М. Шайхзода кўзда тутилган.

Энди тўлғизганди чўккан довотин.
Кетди пок бир сиймо, теран бир хаёл,
Қолдириб дунёда ҳеч ўчмас отин.
Бақо-ю бебақо аён буюклик
Утди сўнгги дамда бош эгиб қуйи.
Фақат билганидан қолмас тириклик,
Мана, гулга чўммиш Чигатоё бўйи.
Бу сокин элда ҳам ивирсир баҳор,
Учган хотиралар чироғин ёқиб.
Қарайман, қабрлар ястанмиш қатор,
Маъсум бинафшадан сирғалар тақиб.
Кимнингдир кўксига энгашганча гул
Мармар сағанадан ўқиб турар байт.
Баҳор, қатра ёшим айлагил қабул,
Онам бошига ҳам бордингмикан, айт?!
Унинг оромгоҳи бундан олис жой,
Олисда ётибди менинг паноҳим.
Бугун кетганига тўлибди беш ой,
Беш ойким, кўксимда ёнади оҳим.
Фарёд чекканим йўқ эл ичра тақир,
Уч ҳам олгаим йўқ на қаламимдан
Онажон, онажон, кечиргил ахир,
Шодланмасин дедим биров ғамимдан.
Дунёдан кетмасин ҳеч ким бемаҳал,
Ҳеч кимни босмасин ногаҳон ўкинч.
Аммо ўз бошига келмагунча гал,
Онажон, тош қалблар турармиди тинч.
Куйларман хотиранг балки вақт етиб,
Бир умр ўртанур лекин танда жон.
Суронлар йўлимда турибди кутиб,
Ўзинг қўлла энди мени, онажон.
Бугун атрофингда баҳордир балки,
Балки шабнам ичра ғарқдир ҳазин тош.
Майсалар тегрангда қатордир балки,
Лекин сен ётасан кўтаролмай бош...
Бунчалар қаттолсан, о, сирли олам,
Бунчалар бедилсан, бепоён хилқат.
Сенинг ҳикматингнинг сўнгги-ку одам,
Наҳотки шунга ҳам қилмайсан шафқат.
Майса ҳам уйғонар қайта қиш ўтиб,
Заррача бўлса ҳам бир ҳиммат унга.
Наҳотки энг улуғ фарзандинг кетиб,
Бошин кўтаролмай ётса мангуга.
Онамни сўрайман сендан эрта-кеч,
Қайтар деб сўрайман чок этиб яқо.

Лекин менинг дардли саволимга ҳеч
Жавоб беролмассан, о соқов даҳол!
Жавоб ололмади ҳеч ким ҳам зотан:
На султон, на гадо, на шоҳ, на фақир.
Ким қанча қувмасин сенинг ортингдан
Бир уюм тупроқни кўрсатдинг ахир.
Ҳаёт талвасаси тинмагай, аммо
Мангу боқий қолур Инсон ва Хаёл.
Мерос аталмагай барчага фано,
Қисмат аталмагай ҳар кимга завол.
Фақат ўтмиш билан яшамас инсон,
Гарчанд бўлолмайдилар ундан ҳеч озод...
Кечаги ғамини ўйласа обдон
Букчайиб қоларди бугун одамзод.
Кетган азизларни хотирлаб гоҳо
Майлига, чекайлик бир зумгина оҳ.
Ҳаёт тантанаси бошланмиш, аммо,
Дўстлар, нур васлига ташлайлик нигоҳ.
Шу буюк офтобнинг мукофотини
Эъзозлаб қўяйлик айтиб шукрона.
Дилдан ўчирайлик ғамнинг отини,
Баҳор ҳам бахт каби ахир ягона.
Бу кун шеъри чиққан шоирдай дунё
Жилмайиб қўяди барчага масрур.
Темурбек гумбазин қўйинини гўё,
Ёритгани каби бир лаҳзаллик нур.
Дилбар келинчакнинг кўксига ғулу,
Зардолу шохига ташлар кўз қирин.
Барг аро шуълалар кафтлармикан у...
Баҳор тетапоя гўдакдай ширин.
Юксак арғувоннинг учида ҳилол
Пахмоқ булутларини этади нимта.
Қайдадир шоира куйлайди беҳол:
— Кўнглим ҳам бу кеча ойдай яримта...
Увада камзулда биллур тугмадай
Булутлар ортидан боқадилар юлдуз.
Қайдадир юртини эслаб инграр най,
Қайдадир қўзигул ёради илдиш.
Қайдадир гулшандан ахтариб висол
Ел кезар — тоғларнинг гўзал арвоҳи.
Шоирнинг дилрабо байтлари мисол
Оҳ тортиб тизилар турналар гоҳи.
Қизғалдоқ баргидек учар дилдан ғам,
Тошқинлар киради қалбимга маним.
Баҳорнинг муборак бўлсин ушбу дам,

Менинг Ўзбекистон — дилбар Ватаним.
Фақат сен қалбимга чўқтирмай малол
Чарчаган руҳимга илҳом солурсан.
Баҳор ҳам, умр ҳам ўтар эҳтимол,
Фақат сен дунёда мангу қолурсан.

СОВҒА

(Бухоро газининг Москвага етиб
бориши муносабати билан)

Қани, қўлингни бер, эй қардош диёр,
Ўзбек йигитининг қайноқ кафти бу.
Бу кунги совғанинг ўзга номи бор,
Заҳматкаш ўзбекнинг юрак тафти бу.
Бахтини бус-бутун топгунича то, —
Не-не балоларни кўрган ўзбекман.
Меҳмон жой сўраса, аямай ҳатто, —
Унга жонини ҳам берган ўзбекман.
Дилбар Фарғонадан соҳибкор халқим
Ҳар йнли узатар тонналаб мева,
Бундаин бисотни кўрмаган балким,
Маккага қатнаган миллионлаб тева.
Томди яйловида маъсум кўзичоқ
Инсон деб, кўз очмай берар жонини,
Ҳисоблаб чиқишга сон етмас бу чоқ
Мурунговдан оққан нур туғёнини.
Бизнинг пахтага-ку барча мунтазир,
Ер юзи ўртада кўрмоқда баҳам...
Қандай баён этай фикримни ахир,
Мана, олиб келдик ўтимизни ҳам.
Газ деган, дўстларим, нима бўлибди,
Азалдан жонимиз сизга садақа.
Жаҳон-ку рост гапни кўриб турибди,
Бизлар шундоқ эдик, бизлар шунақа.
Бизлар бахш этамиз дўстларга олов,
Мана, Осиёнинг қуёши сизга.
Ез пайти саратон қиздирса лов-лов, —
Сиздан ҳам шаббода келгуси бизга.
Ва лекин шамолдай саргардон юриб,
Бахтимни ахтариб кезмаслигим чин.
Мен бу кун Москва бағрида туриб
Сени улуглайман, эй она халқим.
Бир неъмат бўлсин деб қалбда қонни ҳам

Анор донасига жойлаган жонсан.
Агар қўйиб берса, кенг жаҳонни ҳам
Зарга ўрагувчи Ўзбекистонсан.
Нурли истиқболда барчанинг кўзи,
Олдинда келажак турар аломат.
Майлига, яшасин бутун ер юзи,
Дўстларнинг жонлари бўлсин саломат.
Буюк салафларнинг силсиласида
Ахир Россиянинг фарзандларн бор.
Лермонтовнинг ўтли бир мисрасига
Озод Ўзбекистон оташи нисор.
Бу оташ тоблайди дўстликни фақат,
Бу оташ орттирар иқболнинг кучин.
Бу оташ тафтида ҳурмат ва ҳиммат
Табаррук зотларнинг даҳоси учун.
Юртим ташвишлари тушиб елкамдан
Агар Россияга бошласа ҳавас,
Менинг Саша дўстим, сенга ўлкамдан
Тағин совға билан боражакман, бас.

1967

СЕНГА

Ватаним деб сени, уйгондим.

Ҳамид Олимжон.

Менинг ҳам бор дўсту қароғим,
Шаънларига шеърлар куйладим.
Лекин танҳо қувонган чоғим,
Сирдошим деб сени ўйладим.

Бедард эмас умр ҳам асло,
Ҳасратлардан гоҳо сўйладим.
Шубҳа ичра қолганда танҳо,
Ғамдошим деб сени ўйладим.

Қучолмасман мен сени ҳаргиз,
Сен осмонсан, мен-чи зарра тан.
Қиблагоҳим, юпанчим ёлғиз
Сен барҳаёт онамсан, Ватан...

1967

МИНОРАИ КАЛОН ТЕПАСИДАГИ ЛАЙЛАК

Ташлаб кетди бу шаҳарни беклар, амирлар,
Ташлаб кетди бу шаҳарни ислом шавкати.
Ташлаб кетди бу шаҳарни шайхлар, кабирлар,
Ташлаб кетди маҳмадона Манғит давлати.

Булбуллар ҳам кетди бундан кўзини ёшлаб,
Товуслар ҳам қайларгадир аста йўқолди.
Фақат бир қуш бу шаҳарни кетмади ташлаб,
Фақат лайлак Бухорода мангуга қолди.

Мен бу ҳолга ҳайрон бўлиб боқдим ҳар сафар,
Бир шеър излаб Бухорони кезаркан узоқ.
Ажаб, қушнинг оёқлари гўзага ўшар,
Қанотлари эса унинг пахтадек оппоқ.

1968

• • •

Оташга сиғинди бир замон халқим,
Арзини йўллади ўтли самога.
Шоирлар тарихни этдилар талқин
Бош эгиб ўтпараст ўша даҳога.
Халқим бидъатлардан бугун кўп йироқ,
Мен ҳам шоирликдан йироқман балким,
Лекин меҳнатингни куйлайман бу чоқ,
Сени улуғлайман, пахтакор халқим!

1969

САРАТОН

Саратон чоғи бу — зарра шамол йўқ,
Тутлар қавагида мудрар ғуррақлар.
Ногаҳон фалакка урган каби дўқ,
Сўзсиз қотиб турар бўйчан терақлар.

Осмон лов-лов ёнар офтоб қўридан,
Уфқда саробдан оташин балдоқ.
Чинқириб юборар куннинг зўридан
Қайгадир беркиниб олган чирилдоқ.

Бирдан тиниб қолар шу бетинч дунё,
Ҳатто шаршаракнинг учгандай саси.
Борлиқ сув тагига чўккандай гўё,
Қанчалик термулма — чиқмас нафаси.

Гўдак уҳича ҳам шамол топилмас,
Бутанинг тагида бўзтўрғай ҳайрон,
Деҳқон тол тагига чўзилди бирпас,
Тинди шохчадаги қушча ҳам бийрон.

Менинг деҳқон бобом, андак ором ол,
Қуёш бурувига олган палла бу.
Саратон ўзи ҳам мудрайди беҳол,
Оҳангсиз ялла бу, сўзсиз алла бу!

Ҳали тонг ғунчаси очмасидан лаб,
Наҳор фароғатин ўйламай тақир,
Қимсасиз далага кўзни уқалаб,
Чиқиб келганингни кўрдим-ку ахир.

Кўрдим-ку манглайнинг тер билан қотиб,
Бераҳм оташга берганингни тоб.
Кўрдим-ку тепангда ўзин йўқотиб,
Ҳайратдан лол қотиб қолганин офтоб.

Азму шижоатнинг мен ахир кўрдим,
Кўрдим кўзларингда чарчоқ бир кулгу.
Майли, ором олгин, эй, бобо юртим,
Саратон жунбушга келган пайт-ку бу.

Бутун олам гўё улкан дошқозон,
Қайдадир — кўринмас унинг нарёғи.

Бу қайноқ қозонни қузатмоқ осон,
Ичига тушмоқлик осонмас чоғи.

Чунтакдан тўкилган тангалар мисол
Шуълалар ўйнайди супа учида.
Бировдан хижолат бўлган каби тол
Ер чизиб туради — дами ичида.

Офтоб қайта бошлар, кўланка майдон,
Яна бош кўтарар намозшомгуллар.
Секин мовийлашар қизарган осмон,
Оқариб кўринар кумушранг йўллар.

Яна елканини кўтарар шамол,
Яна чуғурчуқлар уйғонар боғда.
Бобо ёнидаги боладай хушҳол,
Тўрғайлар чарх урар сўнгсиз самода.

Яна ела бошлар оқшом нафаси,
Шеър они, ишқ они, меҳнат они бу.
Бу қўш ўлкасин оташин саси,
Ўзбек диёрининг саратони бу.

1969

ОНА САЙЕРА

Қаршимда ер шарин сурати турар,
Салмоғи Қуванинг анорича бор.
Тим қора осмонда порлаб кўринар,
Шу жажжи сайёра кўркам, улуғвор.
Унга боқаману ушлайман ёқа,
Наҳот шу кўрганим рост бўлса, наҳот?
Наҳотки еримиз кичик бир соққа?
Наҳотки биз шунга жо бўлсак, ҳайҳот!..
Уммонлар кўринар қатра ёш мисол.
Чигит увоғича келмас тоғлар ҳам.
Қитъалар, денгизлар афтода бир ҳол,
Бари бир нуқтага бўлиб олмиш жам.
Набилар, расуллар, доҳийлар унда,
Қабрлар, қасрлар тургандир қатор.
Балки ҳув кўринган мовий тўлқинда
Сув ичган гўдакнинг нафаси ҳам бор.
Қулоққа чалинар отлар дупури,
Сор бургут ўзини ўлжага урар.
Шарқда чўпон ёққан гулханнинг нури
Шимол сайёҳига кўриниб турар.
Ана, Ҳимолайнинг бағрида бир қиз,
Елкада кўзаси — борар булоққа.
Соҳилда учрашди икки қалб ёлғиз,
Шивир-шивирлари келар қулоққа.
О, она сайёра, курраи қутлуғ,
Самодан сувратинг илк бора кўрдим,
Ҳавойи бир хаёл сеҳри эмас, йўқ,
Фарзанд меҳри билан мен боқиб турдим.
Кун кеча эмасми, хислатинг санаб,
Шеър ёзиб юрардим сенга парвона,
Бу кун сувратингга сўзсиз босдим лаб,
Шу сенми, ёлғизим, шу сеими, она..
Фалакда бир ўзинг турибсан ҳайрон,
Наҳот сен бўлмасанг бунчалар танҳо,
Сийнангга ёпишган фарзандинг, инсон
Бева бағридаги етимдай гўё..
Қайга кетмоқдасан бунчалар шошиб?
Ором истайсанми кўкда овора?
Балки фарзандингни кўксингга босиб
Йиғлаб кетмоқдасан, она сайёра..
Фарзандларинг бордир сонсиз-саноқсиз,
Во ажаб, қадрингни гоҳида билмас.
Улар-ку қошингда чангдай салмоқсиз,

Лекин бағрингга ҳам сиққиси келмас.
Осмон торлик қилган гала чумчуқдай
Макон талашади гоҳо бетартиб,
Сен-чи, меҳварингда айланасан тек,
Яхшию ёмонни елкангда ортиб.
Сенинг юрагингда лахта-лахта қон,
Сийнанг нималардан бўлмаган пора.
Қайғу-ҳасратларинг барчаси аён,
О, бунча дардкашсан, она сайёра.
Сен ҳозир сувратсан кўзим ўнгида,
Эшита билмассан сўзимни балким.
Бир зумлик безовта ўйлар сўнгида
Яна рухсорингга тикиламан жим.
Бир ёнда ложувард Баҳри Муҳит бор,
Бир ёнда заъфарон Саҳрои Кабир.
Бир ёнда оқ сочли тоғлар пурвиқор
Сенинг толеингга ўқийди такбир.
Эллар тўзғиб ётар гул япроғидек,
Бир ён шоҳу гадо, бир ён дўст, ғаним.
Бир ёнда хаёлий Эрам боғидек
Буюк ва бетимсол менинг Ватаним.
У менинг кўзимга ҳилолдай маҳваш,
Офтоб келар фақат унинг қошига.
О, она сайёра, бағрингни поклаш
Менинг ватанимнинг тушган бошига.
Унинг қучоғида ғамдан йўқ нишон,
У ерда тентимас иблис хаёли.
У ерда дўстликни улуғлаб инсон,
Такаллум қилади қумри мисоли.
Йиллар ўтар, балки ўтар кўп замон,
Ер юзи чулғанар бахтга, чаманга.
Агар дардларингга бўлолса дармон,
Рухим фидо бўлсин шундай ватанга.
Мен ҳам бир ўғлингман, она сайёра,
Бағринг мен учун ҳам хоки пок бўлсин.
Толеинг тоабад бўлмасин қора,
Манглайинг оқ бўлсин, ярқироқ бўлсин.

1969

ЮРТИМ ШАМОЛИ

Йўлларда елдирим мисоли елдим,
Еллар водийсига бошлади ҳавас.
Елвагай Ҳисорнинг бағрига келдим,
Сен эсинг — таралди сийм танда атлас,
Сен эсинг — очилди ёрнинг жамоли,
О, юртим шамоли, юртим шамоли.

Мен-ку бу дунёда бир зори висол,
Қарбало даштида Мажнун сифатман.
Шамоллар ичида мен ҳам бир шамол,
Чечаклар атридан мен ҳам сармастман.
Лекин сен руҳимнинг мангу хаёли,
О, юртим шамоли, юртим шамоли.

Қанча шамолларга юзимни бурдим,
Улардан эдилар турфа хил нафас.
Уларда гоҳ қайғу, гоҳ шодлик кўрдим,
Тўхтамай ўтдилар бари ҳам бирпас.
Фақат қайғулардан сен ўзинг холи,
О, юртим шамоли, юртим шамоли.

Шамоллар эсгандир ушбу дунёда,
Шамоллар гоҳ қуюн, гоҳида довул.
Улар гоҳ ошкора, гоҳо рўёда
Қанча бўстонларни совурган буткул,
Лекин сен бўлмагни боғлар заволи,
О, юртим шамоли, юртим шамоли.

Эсин, эй, боғларнинг жамоли кулсин,
Мовий нафас билан тўлсин этаклар.
Учқур қўшиқларга бу олам тўлсин,
Шаънингга шоирлар айтсин этаклар.
Эсин, Ватанимнинг таралсин боли,
О, юртим шамоли, юртим шамоли.

Мени чорлаётир олий бир жамол,
Билмасман, оҳ, унга қачон етурман.
Бу гулшан водийда мен ҳам бир шамол,
Шамол каби келдим, шундоқ кетурман.
Лекин Абдулланинг боқий камоли
О, юртим шамоли, юртим шамоли.

1969

КЕНГЛИК НУҚТАСИ

Ҳисор тоғларининг нақ этагида
Макон бор хушҳаво, сарбаланд, юксак.
Ажиб бир осмон бу, осмон тагида,
Юлдузлар қўл чўсанг шундоқ етгудек.
Она табиатнинг хуш санъати бу,
Инсон ва юлдузлар салтанати бу.

Бу ердан ўтибди ернинг белбоғи,
Беқасам тўн демак бу рангин диёр.
Фалакда юлдузлар чақнаган чоғи
Нишондор ўзбекнинг сурати тайёр.
Улуғбек номида зўр кошона бу,
Дунёда бешдан бир расадхона бу.

Бу ерга термулиб паришон дунё
Тўғрилаб олади қўлда соатин.
Не ажаб, пайт келиб айтолсак ҳатто
Жумлан жаҳоннинг хуш саодатин.
Шундоқ қутлуғ жой бу, қутлуғ макон бу,
Не қутлуғ, жонажон Ўзбекистон бу.

Атрофда водийлар товланар ҳал-ҳал,
Минг йиллик чинорлар кўкка боққан тек.
Бу ерда, во ажаб, юз йиллар аввал
Дунёга келибди султон Улуғбек.
Ажиб тасодиф ё шаҳри Ҳумой бу,
Ҳойнаҳой, даҳоси туганмас жой бу.

Оқшом тушмасидан бунда бесабр,
Ўнлаб кўз термулар осмон-фалакка.
Бу Зуҳал, мана бу Дубби Акбардир,
Зуҳраой пиқирлар бир четда якка.
Юлдузлар васли бу, васли жаҳон бу,
Ошиқ мунажжимга айши ниҳон бу.

Тонг оғиб чиқар-ку ишбоши офтоб,
Қошида бош эгиб қолма тағин жим.
Замон шиддатини қилолмай ҳисоб
Ер чизиб турибди ёш бир мунажжим.
Азизим, ғам чекма, ваҳму гумон бу,
Охир тизгинингга келгай замон бу.

Ҳар зумда дунёнинг бурчакларига
Хабарлар жўнайди қатор ва қатор.
Хоҳласанг, учавер Марсдан нарига,
Хоҳласанг, фалакнинг у бурчига бор.
Қўлингда тап-тайёр ҳадди ҳисоб бу,
Ҳадди ҳисоб берган шаҳри Китоб бу.

Қутлуғ жой кўп эрур ушбу дунёда.
Юлдузни кўзлаган лочин ҳам талай.
Ҳар нечук, шу соат, шу сонияда,
Она юрт, мен сени созимга солай.
На мақтов, на олқиш, на пуч занаҳ бу,
Она юрт қалбимга солган фараҳ бу.

Кездим бу ерларда танҳо шодуман,
Юлдузларга яқин, кўзлардан йироқ.
Қалқиб турган билан теппамда осмон
Англаб етармидим маъносин бироқ.
Ҳар нечук, билганим, юлдузфишон бу,
Порлоқ Ватанимдан битта нишон бу.

Бор бўл, тафаккурга ёр бўлган диёр,
Бор бўл, юлдузли тун, оқшомлар майин.
Битта мунажжиминг мисоли бедор,
Она юрт, мен сенга мафтун ўтайин.
Балки шоирлик ҳам яхши отдир бу,
Улуғбек юртидан хотиротдир бу.

1970

ҚАРШИ ҚУШИҒИ

(Отамга бағишлайман.)

Мен бу чўллар қўйнида туғилиб топдим камол,
Кўҳна сардобаларда кўмилиб қолди дардим.
Лекин нар арслондан сут талаб қилган мисол,
Олис шаҳар, тоғлардан илҳомимни ахтардим.

Гоҳо топдим мен уни, гоҳида қолдим ночор,
Оғир ўйлар ҳам сурдим Сирдарё бўйларида.
Шеърлар битдим гоҳида, ўжар ва мажнуншиор,
Саргашта булбулларнинг беусул куйларида.

Дўстлар орттирдим бунда турфа хил, турфа одат,
Гоҳо бирисин топсам, бирисини йўқотдим.
Меҳмон бўлди бу ерда қалбимга илк муҳаббат,
Олис кечалар унинг ғуссасини ҳам тортдим.

Мана бу кун, эй юртим, ғоз турибман қошингда,
От айланиб жойини топар, деганлар доим.
Сен ҳақингда шеър битиш шарафи бор бошимда,
Эй сен, саҳройи халқим, эй сен, туғилган жойим.

Ким айтади қўйнингда илҳом бор деб доимо,
Хусусан саратоннинг ёниб турган палласи?
Бир нафас таклифинга ташриф этса мабодо,
Ҳар қандай шоирнинг ҳам пир бўлар ҳафсаласи.

Бу ерларнинг бори шу: қип-қизил саҳро бари,
Фақат сароб жимирлаб чорлар сирли базмга.
Унча ҳам сулув эмас саҳронинг жонзодлари,
Насрга ярашмаса, ярашмайди назмга.

Лекин унинг баҳори, о, сен, чўллар баҳори,
Соғинтирган онамнинг дийдори сендай, ширин.
Эрта кун қовжирашдан бўлса ҳам дилда зори,
Лола каби хандону тубда доғи яшин.

Оёқланган қўзидай довдирар елда майса,
Кўм-кўк мовий осмонда кезиб юрар оқ булут.
Тўрт тараф қисиб келиб, ногаҳон жала қуйса,
Оламга анқиб кетар минг хил кўкат, минг хил ўт.

Лекин офтоб забтидан қочиб боради баҳор,
Ношуд сайёд дастидан қалби қон оҳу каби.

Хайр энди, баҳорим, кўришгунча то дийдор,
Маҳшар келмай юмилди баҳорнинг қақроқ лаби.

Шундаин шитоб билан ўтдию кетди кўклам,
Заъфарон адирларда тентирар энди қуюн.
Бамисоли шаддод қиз бир бора айлаб карам,
Сўнгра лабин чўччайтиб қилгани каби ўйин.

Қайноқ бир тўзон ичра гуркирар энди осмон,
Бош устингда ўт пуркар самонинг аждаҳоси.
Аста-секин кун қайтар, босилар қайноқ тўзон,
Елар оқшом нафаси — салқин тун ибтидоси.

Ҳар недан гўзалроқдир балки чўл кечалари,
Уфқлар кафтдек равон, кўк сочган бор висотин.
Термулсанг кўрингайдир жаннатнинг гўшалари,
Юлдузлар чуғурлашиб сўйлашар тафсилотин.

Сизни жондан севаман, о, юлдузли кечалар,
Қўйнингизда ниҳондир сирли ва дилбар хаёл.
Сизни суронли кунлар қўмсаганман иечалар,
Сиз билан танҳоликда сўзлашсам деб бемалол.

Лекин шаддод ҳаётнинг юлдузда борми иши,
Инсонлар бор — юлдуздан юлдузлар қадар йироқ.
Инсонлар бор — ўзидан бўлак йўқдир ташвиши,
«Савдойи» — деб атайди шоирни улар кўпроқ.

Гина қилиш энди бас, гапни ҳар ёққа бурсанг,
Хилма-хил кудуратлар чиқа берар қатма-қат.
Хуллас, гул ва юлдузни бир четга қўйиб турсанг,
Бу ерларнинг бори шу — қип-қизил саҳро фақат.

Йўл юрсанг — ҳар жойларда работлар вайронаси,
Искандар, Қутайбадан қолган сонсиз даҳмалар.
Бу ерларда илк бора янграган Темур саси,
Чингизийлар бошига солиб қўрқув, ваҳмалар.

О, улардан не қолди? Турфа ривоят фақат...
Бирови қурганини бошқаси қилди вайрон.
Вақтнинг бемалол бўлиб, сўйлай берсанг ҳикоят,
Ҳаттоки Фирдавсий ҳам боқарди сенга ҳайрон.

Ва лекин шу фурсатда қалбимда ҳасрат билан,
Ўзбегим диёрининг кечмишини ўйлайман.

Мен бу кун дўстларимга афсус-надомат билан,
Ерга чўп қадамаган амирлардан сўйлайман.

Менинг манғит элимдан уйқучи Саид Олим
Чўл ошиб Ҳисор томон чиққани маҳал йўлга,
Жиловдори бўлмаса юган тортмаган золим,
Қайси ҳафсала билан сув чиқарсин бу чўлга?

Шу боисдан саҳронинг қалбида бир гўр ётар,
У менинг бобом қабри, қизимнинг бобожони.
Ҳар ўтганда руҳимга туганмас қайғу ботар,
Қултум сув ҳасратида узилган йигит жони.

У бир замон қудуқнинг тубида қолган экан,
Сув кўзин очай деса — босиб қолибди тупроқ.
Шум ажал бояқишнинг пайдан чалган экан,
Тўғрироғи, муҳтожлик дастини қирққан кўпроқ.

Мен бу кун саҳар чоғи, заррин қуёшга боқиб,
Шу шўрлик аждодимнинг номини шеърга солдим.
Масканин ёритмоққа қалбимда шуъла ёқиб,
Лавҳи ёдин битмоққа тунлардан сиёҳ олдим.

Мен унинг набираси, қўлимда қалам билан,
Қалбимда алам билан пойнига қўйдим қадам.
Унинг-ку иши йўқдир бу тирик олам билан,
Лекин орзуси бор-ку, ният топмас-ку барҳам.

Ҳа, қудуқлар тубида кўмилиб кетмас армон,
Ҳар қандай заволнинг ҳам бордир сўнги ҳудуди.
Қабрлар тепасида ёнган ўт ҳам бегумон
Бирорта ўксик қалбнинг чақнаётган умиди.

Бу жойлар обод бўлар албатта эрта-индин,
Гўристон гулистондир, Муқимий айтган мисол.
Лекин ўтган боболар бу ишни билармикин,
Билармикин, теграсин қуршаб турганин иқбол?

Биз ҳам бир кун ўтармиз бу дунёи қадимдан,
Бизнинг ҳам қалбимизда кетгуси балким армон.
Балки кимдир бизни ҳам хотирлаб қўйса зимдан,
Парчалаб қабр тошин келурмиз ўша замон.

Мана бу кун боболар арвоҳи чаппар урар,
Менинг азамат юртим — ўзбекнинг саҳросида.

Ҳазрати Хизр эмас, Жайхуннинг саси юрар,
Саксовул босиб ётган чўлларнинг маъвосида.

Мен-ку шеър ёзмасам ҳам саҳроларга сув чиқиб,
Шу буюк мамлакатим обод бўлиши тайин.
Лекин она халқимнинг ўтмишига кўз тикиб,
Келажаги ҳақида ўй сургим келар майин.

Иложин топса агар, кетмоннинг дастасин ҳам
Ерга қадаб термулиб, кўкартиргувчи бу халқ.
Жазм этса кўкка бўяр жаҳон харитасин ҳам,
Бугун чўлга чиқибди, нияти топсин барҳақ.

Бугун у Жайхун сувин келмоқчи чўлга бошлаб,
Жайхун бу — ўз халқимнинг ўз армони, дунёси.
Ярашмас бу дарёга ўтирсанг қармоқ ташлаб,
Жайхун бу — кучга тўлган Ватанимнинг дарёси.

Мен унинг бўйларида ўйларга толдим узоқ,
Қирғовул хониш қилган тўқайларга бурдим юз.
Бир томон Туркман эли, бир томон Қорақалпоқ,
Ё насиб, деб Жайхунга чўкка тушиб тиккан кўз.

Дарё-чи, шамшир каби ялтираб ётар дарё,
Тушовидан бўшалган от каби чопар сарсон.
О, сен, дарбадар дарё, о, сен, серхатар дарё,
Бунчалар вазминсану бунчалар қув, ўжарсан!

Сен қайга ҳовлиқасан, эрта-кеч билмай тиним,
Сен қайга ҳовлиқасан, беканору кўр, басир?
Азизим, бу дунёда йўл юрсанг йўқдир қўним,
Азизим, ўжарликни ёқтирмас бизнинг аср.

Мен сенинг висолингни кўргани келдим атай,
Мавжларингга қўшилиб жўша билмадим бироқ.
Сен билан суҳбат қуриш қўлимдан келмас, нетай,
Сен буюк бир наҳрсан, мен бўлсам оддий ирмоқ.

Ҳа, дайр денгизида якка инсон — зарра қум,
Замонлар соатидан ўтар у қатор-қатор,
Лекин сен борсан, Аму, денгиздай теран руҳим,
Лекин сен борсан, халқим, кўкрагим Помирча бор.

Помирдай юксакликдан теграмга боқсам агар,
Кўзимга кўрингайдир Ватаним, она халқим.

Унинг-ку кучоғида чўллардан қолмас асар,
Абадий музликлар ҳам гул очиб кетар балким.

Чунки дастурин берди халқимга буюк замон,
Буюкликдан буюклик туғилиб келган доим.
Сен ҳам шу буюк элда яшнай бер доим шодон,
Эй, сен азамат халқим, эй, сен туғилган жойим!

1970

* * *

Болалик йилларим эслайман оз-оз,
Босиқ уйқу ичра ётганда олам,
Тонглар қулоғимга келарди овоз;
«Ғафлатда ётмагил, эркатой болам».
У жажжи баҳорнинг шўх саси эди,
У мунис онамнинг нафаси эди.

Йиллар ўтди, бир оз улғайдик, бу кун —
Ватан хизматига бир қадар дастёр.
Олам ташвишидан юракда тўлқин,
Ватан қудратидан қалбда ғурур бор.
Энди сен чорласанг, токи танда жон,
Лаббай деяжакман, Ватан — онажон.

1972

СОҒИНЧ

Парчагина булут,
Чексиз осмон,
Адир ортидаги ёлғизоёқ йўл,
Барча ташвишларни унутиб, шодон,
Қайтгим келаётир қошингга буткул.
Қисмат майин нчдим — ачкиқ ва тахир,
Туйдим эҳтироснинг самовий кучин.
Дунёда одамзод яшамас, ахир,
Фақат иродасин синамоқ учун.
Парчагина булут,
Чексиз осмон,
Адир ортидаги ёлғизоёқ йўл,
Барча ташвишларни унутиб, шодон,
Қайта олсам эди қошингга буткул.

1972

РАЙҲОН

Фурсат-фурсат инсонга кўринганда тор жаҳон,
Яхшилар дийдорини қўмсайди доим кўнгил.
Боболарим юртида тутқаздинг даста райҳон,
Бошим кўкларга етди, Шамсиқамар, жон сингил.
Хонанишин кунлардан безиб келгандим асли,
Чексиз чўллар гардини айласам девдим тавоф.
Рух менда тийра фасли, айни жазира фасли,
Жаннатмакон гўшангдан гул тутқаздинг босавоб.
Бу жойларда кезгандим тентираб йиллар бурун,
Саҳро узра ташнаҳол тўрғай каби уриб чарх.
Куйлагандим гоҳ тўлиб боболар орзуларин,
Гоҳ майин истиқболнинг ўйларига эдим ғарқ.
Саҳрода сарбонларнинг оқарган сўнгаклари,
Жаҳаннамий дашт узра ялтираб турган сароб...
Абадий орзулардан сўйларди бунинг бари,
Жаҳоний дилларга ҳам солгудай зарб изтироб.
Мен-ку бу юрт ўғлиман, жон ипим унга пайваст,
Иқболи иқболимдир, армони бўлса — армон.
Ота юрт вайрон эса, фарзандга жаҳон абас,
Нечундир менга у чоқ танҳо шуҳрат, ёлғиз шон?
Шул сабаб, арқонга ҳам қил қувват, деган мисол,
Қадимий Жайҳун сари келдим айлаб шитоблар.
Гоҳида йироқларда соғинсам, қўмсаб висол,
Йўлладим қасам тўла турли шеърин китоблар.
Қалбида турфа ният қайнаган зотлар аро
Соғинмас ким ҳам ахир каттакон дунё юзин.
Кўкка боқсам, ўйимни чулғайди чексиз само,
Ерга боқсам, дилкаш деб тингладим Жайҳун сўзин.
Мана бу кун у турар қаршимда виқор тўкиб,
Йўқ, йўқ, у — дарё эмас, у — армон, у — бир ҳаёт.
Кечиб не-не асрлар, қанчалар замон ўтиб,
Шу қондош парча ер ҳам топар бўлмишдир нажот.
Бугун ота юртимга келмишдир улуг Жайҳун,
Ҳайратдадир бўзтўрғай: «Ахир бу нечук сайхон».
Саҳрода қарор топмиш ҳаттоки дилбар жунун:
Бўй сочиб турар, мана, бир даста садарайҳон.
Синглим, шу райҳонингда бир армоним парчаси,
Умримнинг бир ғуссаси барҳам топди муқаррар.
Ундадир ҳали чексиз чаманзорларнинг саси,
Назар сол кенгликларга, жон синглим, Шамсиқамар.
Қўлларингда жон топмиш минг йиллик орзу, ҳали
Зангори уфқларга узанган чаман бўлғай.
Инсон буюклигидан нишона ушбу, ҳали

Буюк Ватан ичра сен яратган гулшан бўлғай.
Дунёда тариқ каби беданабоп гап ҳам мўл,
Дунёда ташвиш ҳам мўл қисгудек юракларни.
Лекин бу кенг оламда бахтиёр ўшал кўнгил —
Сигдирилса ўзига энг олий тилакларни.
Замину замон яшнаб, ўчганда тамом саҳро,
Пешкаш бўлурман мен ҳам туганмас меҳрим билан.
Турфа ранг чаман аро, Сиз тузган гулшан аро
Етиб келурман мен ҳам райҳондек шеърим билан.

1975

ИЗҲОР

Қанча диёрларда сайр этиб юрдим,
Қанча манзилларда туздим ошён
Ва буюк ҳикматга ахир юз бурдим,
Сийлаган жойида азиздир инсон.

Юртим, сенда экан насибам тугал,
Сен ўзинг масканим, сен ўзинг шоним.
Сен — онам, сен — синглим, ёримсан, азал,
Эй, жоним, жаҳоним — Ўзбекистоним.

Иста, қисматимга ўзинг бер барҳам,
Иста, яхши кунда номим қилгил ёд.
Менсиз ҳам мукамал экан бу олам,
Менсиз ҳам бахтга ёр экан одамзод.

Юртим, фақат сенинг қўлингдан тутиб,
Болангдай эргашиб кета олсам, бас.
Сен пири комилсан, мен сенга муҳиб,
Сени танимаган мени ҳам билмас.

1978

ФУРҚАТ НИДОСИ

Мен Ватандан кетмаганман,
Айри тушганман холос.
Ажрагандек сув кечарда
Бир нафас тандин либос.
Юрт у ёнда, мен бу ёнда,
Уртада ҳижрон сели,
Анга кўприк ташламакка
Байтларим бўлди асос.
Уксиб-ўксиб йиғладим мен,
Мисли тил билмас гўдак,
Онаизор кўкрагидан
Айрилиб қолган бехос.
Мен Ватанда Холмуҳаммад
Ўғли Зокиржон эдим,
Фурқатий деб ном қозондим,
Бунга ҳижрон иқтибос.
Сўнмаган ишқ, ўлмаган қалб,
Бир уюм тупроқ бўлиб,
Сарзаминдан бош кўтарди,
Ушбуга қабрим қиёс.
Ким Ватан деб ёна-ёна
Кул бўлиб битмиш магар,
Ўт-оловни мендан олсин,
Ўт-олов мендан мерос.
Шоирингни ёд этарда, ўзбегим,
Сендан ўтинч:
Бир-бирингга қил мурувват,
Бир-биринг бағрингга бос!

ОЛОМОНГА

Машраб осилганда қаёқда эдинг?
Чўлпон отилганда қаёқда эдинг?

Суриштирганмидинг Қодирийни ё
Қалқон бўлганмидинг келганда боло?

Хукмлар ўқилур сенинг номингдан,
Тарихлар тўқилур сенинг номингдан.

Нимасан? Қандайин сеҳрли кучсан?
Нечун томошага бунчалар ўчсан?

Қаршингда ҳасратли ўйга толаман,
Қачон халқ бўласан, эй сен, оломон?!

1980

МЕНИ ОЛИБ КЕТИНГ...

Тинч эди ҳамма ёқ, тинч эди ҳар ён,
Титради гўёки ер билан осмон.
Бошимга хасталик тушди ногаҳон,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Иссиқ жон, дейдилар, жон бўлса бўлар,
Пайт келса чечак ҳам саргаяр, сўлар.
Қим билгай паймонанг қай ерда тўлар,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Гинам йўқ бу юртнинг на ҳавосидан,
Меҳрибон докторнинг на давосидан.
Қайтарманг хастани муддаосидан,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Шаънимга гаюрлар бир сўз демасин,
Ҳар ким ўзи тортар умр кемасин.
Ҳеч кимни муштоқлик дарди емасин,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.
Талпинган диёрим, у — Ўзбекистон,
Сеҳрини айтишга борми ҳеч имкон,
Йўқ, ўзга юртларда беролмасман жон,
Мени олиб кетинг ўз диёримга.

1981, Москва

ЎЗБЕК ПАХТАСИ

Дунёда қутловлар бор
Бири биридан гўзал,
Дунёда табриклар бор
Бири биридан эзгу.
Ва лекин бу оламда
Топилмас ҳеч бир маҳал
Она-юрт қутловидан
Баландроқ бирор туйғу.

Шу мўъжаз ҳаётимни
Эл-юртга боғлабман то,
Бир кетмончи ўглидай
Унга эшман, тирикман.
Қаҳрабо тизимчанинг
Донаси каби гўё
Мустаҳкам шу қаторнинг
Тақдирига шерикман.

Тонг билан Ватан бўйлаб
Бир хабар қоқди қанот,
Ўзбек яна ўз сўзин
Устивор дўндирипти.
Бетимсол талотўпда
Музаффару босабот,
Ўзбек яна дўпписин
Қиялаб қўндирипти.

Миллион йиллик сўз эрур
Пахта бизнинг луғатда,
Жўякларда бошланган
Оналар тўлғоқ дарди.
Мабодо ўсимликка
Забон битса, албатта,
Пахта нави энг аввал
Ўзбекча гапирарди.

Одатий нурин сочар
Оламга ҳар кун қуёш,
Бағрида не сирлар бор,
Синмайди тасаввурга!
Шу бир чаноқ пахта ҳам
Зоҳирдан маъсум, ювош
Ва лекин заҳматлари
Синмас онгга, шуурга.

Дунёда инсонлар бор,
 Майда бир армон сабаб,
Бир-бирин ёқавайрон,
 Тупроққа қоришади...
Оламнинг эгини бутлаш —
 Ўзбекда шудир матлаб,
Шу армон, деб чўнг халқим
 Бир умр олишади.

Бизнинг уйган хирмонга
 Чамбар қилсанг чечакдан,
Юлдузлар шабнам мисол
 Бўларди унга инжу.
Боласи уйда қолган
 Муштипар келинчакдан
Хизирсифат чолгача —
 Барчанинг меҳнати бу!

Халқим, сенсан элларга
 Тўкин дастурхон тузган,
Неъматинг ўзинга ҳам
 Барқарор бўлсин, дейман.
Уйган бу хирмонинг ҳам
 Қуёшга қўлин чўзган
Муҳташам ҳайкалингга
 Пойдевор бўлсин, дейман!

1981

ОНА ДЕГАН НОМ...

Дейдилар, қаҳрли баҳодирлар ҳам
Жангларда жон берар чоғи мардона,
Беҳад азобларга чидаб сўнгги дам,
Битта сўз демишлар шивирлаб: Она.
Улуғ бир донишманд оламни шарҳлаб,
Ахийри танибди туққан элини.
Забон бахш этганга эҳтиром сақлаб,
Она, деб атапти илк бор тилини.
Дунё шоирлари Ватан шаънига
Сифат ахтармишлар қатор ва қатор,
Ниҳоят, келмишлар битта маънига:
Она Ватан дея битмишлар ашъор.
Бисёр бўлса агар, бол ҳам беқадр,
Такрор айтилганда рангсиздир калом.
Бу ёруғ оламда Ватан биттадир,
Биттадир дунёда Она деган ном!

* * *

Йироқ Европада, Охрит баҳрида,
Жаҳон шоирлари жам бўлган оқшом,
Кимдир шеър ўқиди бошоқ ҳақида,
Ризқини таниди ҳамма шу айём.

Фаластинлик шоир арз этди додин,
Мен ҳам инсонман деб, бўлай деб отлик.
Сўнг дарё қаърига отди китобин,
Унинг бир талаби эди озодлик.

Ҳа, нону туз билан тирикдир инсон,
Эркинлик, истиқлол менинг ҳам жоним.
Хайрият уст-бошинг бутундир жаҳон,
Пахтангни ўйладим, Ўзбекистоним.

1982

ТОШКЕНТ ШАЪНИГА

Гоҳо оддий маскандай туюлади, очик гап,
Ҳар куни яшайвериб кўникиб қолган уйинг.
Тошкентим, ажиб кентсан,

муҳташам кўрғонсан заб,
Минг-минглаб чақиримдан
кўриниб турар бўйинг.

Неча-неча элларда дуч келдим турфа зотга,
«Тошкан» десаңг югурар юзларига табассум.
Тошкент сўзи уйқашдир тинчлик билан ҳаётга,
Тошкент деса англанур меҳр билан тараҳҳум.
Шундай пайт гоҳ ўйлайман бунинг боиси недур,
Нечун шоир тилидан тушмайдиган назмсан!
Ахир, бунда ҳар бир гишт

тарихдан мужда эрур,
Беруний таъриф этган кўҳна шаҳри азимсан.
Ғафур Ғулом сўзини ҳар лаҳзада ёд этиб,
Тошкентнинг камолидан

менинг ҳам кўкда бошим.
Нега унинг доврўғи оламини кетмас тутиб,
Бу ерда ижод этса доврўғли замондошим.
Тошкентдир камон ясаб дегрезларга бўлган жой,
Бугун ўзбек юртининг энг катта корхонаси.
Ун тўрт гўдак ҳайкалин кўргандирсиз ҳойнаҳой,
Уша турфа миллатнинг Тошкент бўлган онаси.
Жаҳон воқеотида сенинг таърифинг шоён,
Неча зотлар меҳрингдан

илҳому завқ олмишдир.
Мен ҳам камтар фуқаронг,
мадҳ этурман бу замон,
Менинг ҳам қатра қоним

тупроғингда қолмишдир.
Ҳамиша устувор бўл, барқарор бўл ҳамиша,
Эй, кўҳна Шарқимизнинг
ҳеч сўнмас машъаласн.

Номинг каби мустаҳкам, пойдор бўл ҳамиша,
Дўстлик, бахт, муруватнинг
мангу боқий қалъаси.

1982

ҚУЕШ ШАҲРИ

Энг теран чашмадек тиниб, сизилиб,
Асрлар қаъридан келади хабар:
Икки минг йил бурун чайла бузилиб,
Қўргон барпо бўлди, яралди шаҳар.

Турон юлдузларин силсиласида
Чақнади яна бир қўлбола қуёш.
Улуғ шаҳарларнинг бўйсирасида
Абадий ўрнини топа олган Шош.

Тошкентим, офтобсан, Шарққа нур сочган,
Қуёшдек тутилдинг неча боралар.
Тош мағзинг чақолмай тамшаниб қочган
Неча Қутайба-ю, неча Доролар...

Ўзбекка мақтаниш одатмас, гарчанд,
Бағримни тўлғазар ушбу кун ғурур:
Тошкенту Бухоро, Хевоқ, Самарқанд,
Ҳар бири жаҳоннинг безаги бўлур.

Қалбинг кўзи билан назар сол, Инсон,
Мана бу Мингўрик, манов Кўкалдош.
Мозийга битсайди забон ногаҳон,
Эрк деб қўзғаларди бунда ҳар бир тош.

Қадимий Насафда топдим таваллуд,
Танишдир Кушоннинг биёбонлари.
Не бахтким, дилимга солди шеърий ўт
Тошкентнинг сеҳрли хиёбонлари.

Фарзандман, бағрингда кезурман мен ҳам,
Сенсан менинг учун маскан мўътабар.
Тошкентдан бошланур менга ҳам олам,
Денгизлардан нари, қитъалар қадар.

Не-не зилзиладан чиқолган омон
Манглайи ярқироқ маконсан буюк.
Байналмилал маъво, асл қаҳрамон,
Жаҳон тарихида номинг бор суюк.

Ишчисан, олимсан, арбобсан, меъмор,
Сенга ҳам мунтазир боқар ер юзи.
Тинчлик деган жойда Тошкент руҳи бор,
Тошкент деган жойда осойиш сўзи.

Не улуғ тарихлар кечди бошингдан,
Хислатинг не эрур — олам билади:
Бугун ҳар буржингдан, ҳар бир тошингдан
Фақат дўстлик деган садо келади.

Йироқ африкалик саргашта адиб,
Бомбай ғазалхони шошар сен томон.
Эзгу ниятларнинг байроқдори деб,
Сени шарафлайди заминну замон.

Тошкентим, порлаган пойтахтсан бу кун,
Юксалди кўксингда не-не қасрлар.
Сир эмас, бунчалар камолот учун
Керак бўлар эди неча асрлар.

Сен қуёш шаҳрисан, фаҳримсан азал,
Омон бўл ҳамиша ўзбеки ерим.
Сенсан мунис, мушфиқ Шарқимга ҳайкал,
Тухфа бўла қолсин сенга шу шеърим!

1983

БИНАФША ДИЕРИ

Телефон жиринглар,
Эшик қоқилар...
Такрор бу ҳодиса
Кечми ё наҳор.
Яшил гулханларинг
Қачон ёқилар,
Қиш бўйи мен сени
Кутдим-ку, Баҳор.
Энди хуш келақол,
Дилбар Баҳорим,
Энди хуш келақол,
Келгин, марҳабо.
Муҳаббатим ёди,
Гулгун узорим,
Битилмаган шеърим,
Сеҳрли садо.
Сенсиз тилак билан
Яшармас олам,
Сенсиз ният билан
Ўзгармас борлиқ,

Гул умри қанчалик
Қисқа бўлса ҳам,
Лекин бериб кетар
Яшашга ёрлиқ.
Баҳорим, келавер
Қайта ва қайта,
Дилкаш дўстим каби
Эшигимни қоқ.
Соғинч қўшиқларин
Мен айта-айта,
Майли, йўлларингда
Толайин муштоқ.
Улуғ даштлар билан
Тоғлар ораси
Аму билан Сирга
Пайвастдир жоним,
Бундадир чаманнинг
Асли, сараси.
Бинафша юрти бу —
Ўзбекистоним...
Телефон жиринглар,
Эшик қоқилар...
Такрор бу ҳодиса
Кечми ё наҳор.
Яшил гулханларинг
Қачон ёқилар,
Эркалигинг тутмай,
Келсанг-чи, баҳор!

ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ

Ҳар қандай лашкарнинг ҳам
Ўз туғи, ялови бор,
Сен қайси салтанатдан,
Сен қайси давлатдан кам.
Қўрғонлар қаторида
Бир қўрғонсан устувор,
Валламат, туғдор юртим,
Муҳташам Республикам.

Уйлайман, ҳа, оламда
Нисбий эрур кўп ҳолат,
Замона ғалвиридан
Ҳар нарса ўтаверар.

Тарих учун ва лекин
Ким ҳам бергай кафолат,
Якка инсон бир йўлчи:
Келару кетаберар.

Қадим-қадим замонда
Юнонлик ҳайкалтарош,
Бир санъат яратибди,
Мақсади — бир бурда нон.
Ҳайкал эса асрлар
Синовига бермиш дош,
Бугун уни кўкларга
Кўтарар буткул жаҳон.

Кўзни каттароқ очиб
Боқсанг бу муаммога,
Алам қилгулик қадар
Кам яшар инсон зоти,
Фақатгина халқ соҳиб
Бардавом бу дунёга,
Асрагай ҳар кас номин
Фақат халқнинг ҳаёти.

Санасанг ҳодисот мўл
Ўзбекнинг тарихида,
Ҳар бирига бир нома
Ёки дoston битгулик.
Не зотлар оқмаган бу
Асрлар ариғида,
Ҳар бири битта халқнинг
Фурурига етгулик.

Не зотлар оқмаган бу
Асрлар ариғида,
Ҳар бири битта халқнинг
Фурурига етгулик.
Бари ўтди, эл қолди
Қисматга ўйин бўлиб,
Яктаи ўзбек ўз-ўзин
Юмдалади бетўхтов,
Улуғ бу юрт кийган тўн
Чок-чокидан сўкилиб,
Уч ёнга кетди ўзбек
Қўлида учта ялов.

Барчага аён эрур
Мен айтган ушбу гаплар,
То ҳануз асабларни
Эзғилар бу шум ўтмнш.
Мозийга ўқтин-ўқтин
Сочсак ҳамки ғазаблар,
Лекин айтинг, ўзбекнинг
Қўлидан ким ҳам тутмиш?

Бир кун и ёвқур шоир,
Яъни Турди Фароғий,
Бўлтак бўлган бу халққа
Бирлаш деб қилди хитоб.
Бежавоб қолаверди
Унинг дардли сўроғи,
Уша-ўша замин кар,
Уша-ўша гунг офтоб.

Бугун зимдан назар сол
Сен мана бу байроққа,
Майлига бир дақиқа
Унутгин турфа кекни.
Шу байроқ номимизни
Элтди йироқ-йироққа,
Шу байроқ бирлаштирди
Пароканда ўзбекни.

ШОШМАСЛИК ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Заминга шошмасдан қадам қўй, бўтам,
Шошмасдан айланар ернинг ўзи ҳам.

Шошмасдан назар сол чексиз самога,
Шошмай қулоқ тутгил куйга, навога.

Мозорлар ёнидан шошмасдан ўтгин,
Ерни кутар бўлсанг, шошмасдан кутгин.

Гулларни узишга шошилма бир оз,
Кўргил, гунчалар ҳам шошмай қилар ноз.

Авлод-аждоднинг ким? Шошмай фикр қил,
Шошмай сўз дегилу шошмай фикр қил.

Шошқин дарёман деб вақт-бевақт тошма,
Уммон бўлмоқликка айниқса шошма.

Хукм чиқармоққа шошилмасанг бас,
Шошганда бирдекдир кас билан нокас.

Дўст излаб ҳар қайда шошилма, қўзим,
Барчани дўст атаб шошган мен ўзим...

Шошмагин ғанимдан олай деб қасос,
Шошмасликнинг ўзи зўр тийғи олмос.

Ахир, боболар ҳам шошмай деганлар:
Хумоюн овлайди шошмас мерганлар.

Афсус, умр ўзи шошар доимо,
Шул сабаб номини дерлар: бевафо!

Бироқ шундай ҳол бор, шундай фурсат бор,
У фурсат дастингдан кетсин ихтиёр.

У фурсат белингни дафъатан боғла,
Ўзингни тирноқли шер каби чоғла.

Унут гулларни ҳам, булбулларни ҳам,
Улфату шайдойи кўнгулларни ҳам.

Отинг эгарланган, чақмоқ сингари,
Шай бўлгин у маҳал, боққил илгари.

Элинг мадад сўраб инграгани он,
Шошилгин ўша пайт, шошилгин, ўғлон!

1989

ЖАВОБ

*(Ўзбекларнинг меҳмондўстлигини
пора дегувчи баъзи кимсаларга)*

Мурувват нелигин билмас меҳмоним,
Кўзи оч, еб тўймас, беқўним гадой.
Пора бўлибдимини бир бурда ноним,
Пора бўлибдимини бир пиёла чой?

Ҳафталик ёвгонга қаноат қилиб,
Фурури сақлаган жўжабирдай жон.
Мезбонлик йўригини муқаддас билиб,
Қунишган елкангга ташлабди чопон.

Ўзбекнинг еридан жўнаган неъмат
Сенинг ҳам умрингга етгулик қадар.
Айт, кимнинг маҳрндир улуғ бу давлат,
Энди қимматимдан қилдингми ҳазар?

Эгасиз сангиган ҳар дайди жонзот
Бошини силасанг қўлинг тишлайди.
Ногаҳон ёнгишибсан, инсонсан наҳот,
Муздек юрагингда ғараз қишлайди.

Саховат сўзининг маъносини билмай,
Меҳмондан минг фарсаҳ қочувчи бу — сен.
Сийлаган кимсани назарга илмай,
Тағни заҳрини ҳам сочувчи бу — сен.

Тош берса ютгувчи эй, нафси ёриқ,
Хайру эҳсонимни, майли, унутгин.
Елканг тўн кўрмасини, оёғинг чориқ,
Дўстга зор бўлгуну бири кам ўтгин.

О, халқим, очикқўл — ҳотамсан азал,
Атойи худо де, майли, меҳмонни.
Лекин понкўрларни учратган маҳал
Оғзинга тиқ энди типратиконни.

1989

КАЪБАТУЛЛОҲ

Ҳануз бири икки бўлмаган элдан
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.
Бағри хун, толеи кулмаган элдан
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Бир замон унинг ҳам бўлган қудрати,
Дунёни ёритган зеҳни, фикрати.
Ҳатто қирғоқларни бузган шиддати,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Тегирмон тошидек айланди тақдир,
Қарвонлар тўзғиди, сарбонлар басир.
Банди бўлган эди улуғ юрт, ахир,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Авж олди нғвою фириб, разолат,
Йиғлади бир четда етим адолат.
Борми саодатга, ахир, кафолат,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Хор бўлди Ватанда кимки илми бор,
Бировлар зар билан топди эътибор.
Ҳийлагар кўпайди, кўпайди маккор,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Дуч келган санамга сиғиндик гоҳи,
Бизга кенг очилди Шайтон даргоҳи.
Ахир, нима эди элнинг гуноҳи,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Магар бўри экан одамга одам,
Бир-бирин бошини егай дамодам.
Инсоф, диёнатни унутдик биз ҳам,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Ҳаргиз айнимасин томирдаги қон,
Мудом таъзим қилгай асли қул Инсон.
Ҳақиқат йўқ жойда яшнагай ёлғон,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Қай замон одамлар бад феълин сездим,
Вафоли дўст излаб дунёни кездим.
Топмадим, топмадим, баридан бездим,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Қошингда тиз чўкиб турибман шу дам,
Дилимда илтижо, қўлимда қалам.
Шафқатинг аяма мендан ҳам, Эгам,
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

Шукрона айтурман ўзингга, ё Раб,
Юз бурдик ҳидоят йўлига қараб.
Ҳақ деган юртимнинг бахтини сўраб
Келдим, мадад бергил, ё Каъбатуллоҳ.

1992

ХОТИРА

Мағрибда ёвузлик кўтарганда бош,
Сиз содиқ қолдингиз эзгу ниятга.
Ёмғир ёпинчиғу ёстиғингиз тош,
Қалқон бўлолдингиз инсониятга.

Она юрт бағридан жуда ҳам йироқ,
Ўзга манзилларда топширдингиз жон.
Ҳануз кўксимизни тирнайди фиरोқ,
Гарчи сиз музаффар, ғолиб, қаҳрамон.

Гарчи Ватан сизни ҳамиша ёдлар,
Лекин армонингиз сиғмас қабрга.
Ҳали туғилмаган не-не зурёдлар,
Барчаси кетдилар сиз билан бирга.

Заминда чарх урар руҳингиз бедор,
Қолган тирикларнинг тинчини ўйлаб.
Чарх урар Чотқолга термулганча зор,
Қаршининг бепоён даштлари бўйлаб.

Озод Ўзбекистон бош эгиб бу кун,
Шаҳид фарзандларин номини йўқлар.
Қай бири бедарак, қай бири беун,
Узоқ сарҳадларда жимгина ухлар.

Мангуга тинмишдир қалб туғёнлари,
Энди хотирангиз йўлдошдир бизга.
Халқимнинг фидойи мард ўғлонлари,
Оллоҳнинг раҳмати ёғилсин сизга.

1995

* * *

Дунёда ажиб бир ҳикмат мавжуддир:
Агар бўлмай десанг бахтингдан жудо,
Агар яшай десанг рози бир умр,
Ватанинг тинч бўлсин, Ватан, аввало.

Дунёда ажиб бир ҳикмат мавжуддир:
Агар бўлмай десанг Ватандан жудо,
Муносиб бўла бил унга бир умр,
Ватанга жонингни қилолгин фидо!

ВЕРСАЛ ХОТИРАЛАРИ

Бир куни Фафур Фулом жасоратни айлаб жам,
Ўзбекнинг гурурига бўлди гўё кўзу қош.
Деди: қадим Тошкентнинг номин қилиб мукаррам
— Париж, Румо, Лондонга алишмайман сени, Шош!

Ҳа, шубҳасиз, ўз юрти, ўз Ватан тупроғини
Ҳаттоки жаннатга ҳам алмашмаган зот ҳақдир.
Бироқ башар дарахтин ҳар битта япроғини
Ўз боғимнинг барғи деб айта билмоқ ҳам бахтдир.

Жамки одамзодни яратган қодир Халлоқ,
Маконни тақсим этмиш бизга Фарбу Шарқ дея.
Барчамизга баробар нур сочар офтоб порлоқ,
Ёзсанг арзир уларнинг ҳар бирига мадҳия.

Мақтанма, лекни, Париж, мақтанма, сен ҳам, Лондон,
Назар солгин Самарқанд, Хиваю Бухорога.
Мен ҳам энди лоф уриб, юрмайин кибор, хандон,
Назар ташлай муаззам Версал каби маъвога.

Ям-яшил ўрмон ичра қад кўтармиш қасрлар,
Бу — фаранг даҳосининг бус-бутун, жамулжами.
Санъатга айланмишдир бунда не-не асрлар,
Акс этмиш барчасида Инсоннинг шодлик, ғамн.

Боқсанг, гумбазлар ичра малойиқлар чарх урар,
Самовий манзарадан дарак бергай ҳар бир ранг.
Гўё киприк қуршаган кўздек дахлсиз улар,
Гавҳарингни асрабсан, балли, сенга, эй фаранг.

Афсус, менинг Ватаним асоратда қул эди,
Вайрона бўлмиш эди қанча қутлуғ иморат.
Китобларим ғорат-у, саройларим қул эди,
Эрксиз элнинг қисмати мудом шундан иборат.

Буюк боболаримнинг мазор тошларин ҳатто
Ўмариб кетган эди сур, қароқчи карвонлар.
Бугун ғурбатда улар мунғайиб турар танҳо,
Боқаман, бўғзимда тош, дилим тўла армонлар.

Ўтган-кетган тарихни қаламга олар бўлсам,
Қўшилиб йиғлармиди кўҳна Европа ўзи.
Азалий маломатни юзига солар бўлсам,
Бир карра қораярди унинг ҳам шон юлдузи.

Майли, Версални кўриб, тасанно айтай бу он,
Бул каби мўъжизалар мангу турсин жаҳонда.
Истиқлол келди, шукур, дўстим Алишер, ишон,
Минг бир Версал яралгай озод Ўзбекистонда.

1997 йил, 20 июнь, Париж, Версал саройи

ЎГИТ

Болангни ўғрилар тўнабди йўлда,
Секин уҳ тортасан, ичингда ноланг,
Дейман, ўғлим, сен ҳам дадилроқ бўл-да.
Бироқ, танбеҳингни эшитмас боланг.

У дейди: — Борми ҳеч дунёда инсоф,
Йўлимни тўсдилар куппа-кундузи.
Болам, сен ҳозирча шабнам каби соф,
Айни фариштанинг ўзисан, ўзи.

— Нега? — деб атрофга боқасан ҳайрон,
Илк бор дуч келибсан бундай балога.
Менинг гапларимни тинглагин обдон,
Ўғлим, ишонма ҳеч ноқис дунёга.

Дуч келган кимсани покдомон билиб,
Ҳаргиз дилнинг очма, бўлмагил йўлдош.
Инсонлар учрайди, бир кўзн кулиб,
Иккинчи кўзида тайёр тургай ёш.

Инсонлар учрайди, таомингни еб,
Топтаб кетаберар дастурхонингни.
Чумоли қадарли манфаатин деб,
Чумолича кўрмас сенинг жонингни.

Хаёлга берилсанг ногаҳон,
Кўрингай Фурқатдек тўғри ҳам.
Кўрингай шу номлик ўғри ҳам,
Хаёлга берилсанг ногаҳон.

Хаёлга берилсанг, очилгай
Қаршингда бир гўзал сурати.
Айни чоғ алвасти сийрати,
Хаёлга берилсанг, очилгай.

Хаёлинг алдайди эҳтимол,
Дунёда диёнат бор дея.
Дайди бир кучукни нор дея
Хаёлинг алдайди, эҳтимол.

Хаёлинг пуч бўлмас, иншооллоҳ,
Сен фақат фанони ўйласанг.
Сен фақат бақони ўйласанг,
Хаёлинг пуч бўлмас, иншооллоҳ.

ЭСКИ ЧОРИҚ

Олдинда турибди тўкин дастурхон,
Энди унут бўлган гўжанг — тарифинг.
Балки эсламассан, қайда бу замон,
Уша, судраб юрган эски чорифинг.

Тасмадан боғланган оддий пойабзал
Гарчи йўқсулликнинг мисоли эзур.
Билсанг, у мен учун минг дарсдан афзал,
Дунё ҳикматларин тимсоли эзур.

Бир кун қутулиб зулмат— соядан,
Омад нарвонида кўтаргайсан қад.
Лекин бу омонат пиллапоядан,
Балки йиқитгайдир сени ҳам ҳасад.

Шунда ташлаб қочар не-не дўст, ёрон,
Ахир улар учун сўнган ёруфинг.
Оғзи қулоғига етганча шодон,
Сени кутиб олар ўшал чорифинг.

ТАФСИР

Тузумлар ўзгарса ҳам,
Инсон ўзгармас экан.
Тизимлар ўзгарса ҳам
Инсон ўзгармас экан.
Жаҳолат даврида ҳам
Авлнѐ— авлиѐдир.
Қафорат даврида ҳам
Анбиѐ — анбиѐдир.
Балки даврон йўруғи
Аслан тўғри бўлгайдир.
Лекин минг бор дод дема,
Ўғри — ўғри бўлгайдир.
Ҳар қадамда бир масжид
Қурганинг билан, инсон.
Инсоф бермаса, ҳеч ким
Муслим бўлмас ҳеч қачон.
Қўпқарига кирганинг
Ҳалоллик эрур дарди.
Лекин улар сафида
От сурар бир номарди.
Гоҳида садоқатли
Дўстларинг қолиб бир ѐн.
Йўлин топиб, қўйниигга
Кириб олгайдир илон.
Мўмин деб атар ўзин
Гоҳ яхши ҳам, ёмон ҳам.
Қайси бири ҳақ эрур?
Ўзи билгайдир Эгам.
Тузумлар ўзгарса ҳам,
Инсон ўзгармас экан.
Тизимлар ўзгарса ҳам,
Инсон ўзгармас экан.
Шул боисдан Пайғамбар
Умнат ғамин еганлар.
Оллоҳдан бошқасига
Сифинмагин, деганлар.

МАҚТАНЧОҚЛАР

Бир куни йиғилди учта мақтанчоқ,
Ҳар ким ўз ютуғин сўйлай бошлади.
Энг юксак маррани забт этган қай чоғ?
Бошларин қашлашиб ўйлай бошлади.

Биринчиси деди: — Мен айтсам агар,
Омад деган нарса дунёда бор-да!
Ҳали аҳолиси бундан беҳабар,
Улкан бир шаҳарни ютдим қиморда.

Иккинчиси деди: — Муродга етдим,
Не-не зукколарнинг олдим ақлини.
Куппа-кундуз куни, ўмариб кетдим
Машҳур бир шоирнинг қалам ҳақини.

Учинчиси деди: — Асли мен ғолиб,
Жасорат барқ урар қилган ишимда.
Қайси кун кўрпага бурканиб олиб,
Бошлиғимни сўкдим боплаб... ичимда!

ИККИ ҚАЛАМУШ

Қаламушлар, каламушлик иши қолиб,
Талашарди уясидан чиқиб олиб.

Мен адирнинг бу ёғидан, дерди бири,
Мен адирнинг у ёғидан, дерди бири.

Иккиси ҳам қўймади ҳеч кериларин,
Бир кун овчи шилиб кетди териларин.

Айтганларим ҳикмат эмас, масал эмас,
Ҳар кимга ҳам ёқадиган асал эмас.

Очиқ гап шул: ажратмангиз ерингизни,
Токи шилиб кетмасинлар терингизни.

ОҚ ТУЛПОР

(Ҳазил)

Бир оғайним от берувди, чополмадим,
Кўпкарининг йўриғин ҳеч тополмадим.
Бу тулпордан менга қандай наф бўлади?
Қазн қилсам олам-жаҳон гап бўлади.
Уят бўлар энди уни қайтиб берсам,
Отга емиш йўқлигини айтиб берсам.
Мен, яхшиси, оқ тулпорни миниб олай,
Йўрғалатиб, хаёл суриб, тиниб олай.
Шеър ёзайин эгарига қоғоз қўйиб,
Сўнг элимга ўқиб берай тўйиб-тўйиб.
Кечиргайсиз, ҳазил эрур гапнинг бари,
Отимга ҳам етар шеърнинг ганорари.

СУҲБАТ

Одам одам билан учрашган асно
Дунёда энг яхши восита — суҳбат.
Баъзи биров билан сўзлашсанг, аммо
Аралашиб қолар орага ғийбат.

Сиздан ўтинаман, эй, дўсти ёрон,
Дийдорнинг ганимат гаштин сурайлик.
Майли, ҳар қанчалик бўлса ҳам ёлғон,
Фақат эзгуликдан суҳбат қурайлик.

ҲИМОЯТ

Дилимни эзади гоҳида хаёл,
Гумонлар, шубҳалар забтига олгай.
Вақт етиб, тириклик топганда завол,
Наҳотки байтларим эгасиз қолгай.

Ахир вайрон бўлур қаровсиз уй ҳам,
Боғбонсиз гулшан ҳам сўлгай бир қуни.
Асрий иморатлар емрилгай кам-кам,
Қимдир ҳимоятга олмаса уни.

Лаҳзада минг бора турланади ранг,
Собит бир суратни топмоғинг қийин.
Бугун салом берса агар набиранг,
Яхшилик алик ол юз йилдан кейин.

СУНГГИ ЧОРА

Одамлар йўлида харсангтошдай зил,
Эрта-кеч кўндаланг ётишдан сақлан.
Фурсатинг ўтдими — мақомингни бил,
Бекатда ўтирғич бўлгил, масалан.

Агар ўқимаса шеърингни биров,
Маломат қилмоғинг, албатта, ғалат.
Яхшиси, дўконни ёпгин-да дарров,
Зеҳнингни ўзга бир юмушга қарат.

Бошқа фожиадан асрасин аммо,
Ҳеч ким дуч келмасин унга дафъатан.
Сендан элу юртинг тонмасин асло,
Сендан ўгирмасин юзини Ватан.

Ундай чоғ, бузсанг ҳам додлаб жаҳонни,
Ҳеч ким ҳайрон бўлмас, ҳеч ким қолмас лол.
Агар топа олсанг бир газ арқонии,
Ўзингни оса бер энди бемалол.

КУЛМАНГ

Оч одамнинг устидан кулманг,
Етишмаса ишга қурбати.
Хунуккина қизларни сийланг,
Гўзал бўлар улар сийрати.

Бировларнинг ҳаққин еганини
Дастурхонга йўлата кўрманг.
Ростни кўриб, ёлғон деганнинг
Косасини тўлата кўрманг.

ЖЕНЕВА

Женева,
Женева,
Неча кунларим
Сенинг илиққина бағрингда ўтди.
Ташвишли дамларни юрак унутди,
Мовий бўшлиқларга сингди унларим.
Зангорн кўл узра чайқалар оққуш,
Майин патларига тўлқин юқмайди.
Йироқда Монблан тоғи ухлайди,

Оппоқ қор чойшабин тагида беҳуш.
Яшил майсазорнинг ипак қатига
Ниначи шабнамдан қадайдди дурлар.
Куюқ дараларда потрар қар-қурлар,
Жар солиб теварак, мамлакатига.
Чўққилар ортидан ўрмалар булут,
Бирдан тиниб қолар, ўтлоқдаги той.
Шивалаб ўтади ёмғир ҳойнаҳой,
Борлиққа чўкади новвотранг сукут.
Женева тин олар маъсум ва ёввош,
Биллур томчиларда нозик ялтирар.
Зум ўтмай яна шўх барглар қалтирар,
Яна кўринади жилмайган қуёш.
Женева,
Женева —
Илҳом юлдузи,
Сени тушларимда балки кўргайман.
Балки узоқ йиллар эслаб юргайман,
Сени — Европанинг диловар қизи...

1996

БУЛУТЛИ БИР КУНИ

Женевада бир кун булутли ҳаво,
Кечаги чароғон, хуш онлар қани?
Гўё жаннат эмас бу гўзал маъво,
Бугун ётоғим ҳам ғурбат маскани.

Соат неча ҳозир, Ўзбекистонда,
Балки ухлагандир набираларим.
Ҳорғинлик сезаман вужудда, қонда,
Рухимда синиқлик, кўнгил ҳам ярим.

Бошқаларнинг эса, лабида кулгу,
Булут парвойига келмайди тақир.
Ахир мен бир ҳолни унутибман-ку,
Улар ватанида юрибди ахир.

1996 йил, декабрь

ХАЛҚАРО АНЖУМАН

Мана, ўтса ҳамки неча замонлар,
Бу ерда йиғилар сиёсатдонлар.

Африқолик ҳабаш, болқонлик булғор,
Урису Румо, Чин — бунда бари бор.

Бири муслим бўлса, бири бутпараст,
Бири насорон у, бири ўтпараст.

Бири тунд, бировин назари иссиқ,
Бири менга ўхшар — кўзлари қисиқ.

Сарийга ўралган бирин сумбати,
Бировин бошида тустовуқ пати.

Турфа тиллар бунда бошласа бозор,
Худодан бошқанинг фарқлаши душвор.

Бу ерда ўтгайдир на пул, на савлат,
Бу ерда ўз сўзин айтар ҳар давлат.

Нотиқлар ваъзаларин токи бошлайди,
Муҳташам гапларни қалаб ташлайди.

Гоҳо қай бирови қизишгани дам,
Сипқораман дейди уммонларни ҳам.

Туну кун баҳс қилиб бўйлашар улар,
Дунёнинг тақдирин ўйлашар улар.

Турфа мамлакатлар, тоғлар қатори,
«Т» ҳарфидан кейин, «Ф» дан юқори,

Ўзбекистон номли бир минбар ҳам бор,
Унда камннанинг жойидир пойдор.

Қўшни фин сўрайди секин, айлаб ноз:
— Жаноб, Сиз ким учун бергайсиз овоз?

Мен ҳам эснайман-у, кўкрак кераман:
Ўзбекистон учун овоз бераман!

1996 йил, декабрь

СОВҒА

Набирам Шохруҳга

Нима опкелдингиз, дейди набирам,
Мен ҳам бой бермайман сиримни лекин.
Дейман: Совғаларим ажибдир бирам,
Шеърлар олиб келдим. Уқийсан. Текин.

1996 йил, декабрь, Женева

СОҒИНИШ

У узоқ жойларга қилмасди сафар,
Тўқманг дерди кўздан жолаларимни.
Дерди: Бир кунгина кўрмасам агар
Соғиниб қоламан болаларимни.

Бедаво бир дардга чалинди шўрлик,
Деди: Энди қайтиб турмасам керак.
Бўғзига тиқилиб келса ҳам хўрлик,
Барига чидади, босиқ ва тийрак.

Кетар чоғида ҳам йўқликка томон,
У тақдир ҳукмига мардона кўнди.
Фақатгина деди: — Қийнар бир армон,
Мени болаларим соғинар энди...

1996 йил, декабрь

ОҚ ЙҮЛ

Дўстим Маралга

Сайроқи қушларнинг тинди навоси,
Анвойи гуллар ҳам сўлди боғимда.
Бу ғурбат кунларнинг борми адоси,
Оллоҳим, оқ йўл бер, кетар чоғимда.

Олис адирларда туманми, тутун,
Теграмни зулумот қопламиш бутун.
Мени ҳалок этар бу савдо бир кун,
Оллоҳим, оқ йўл бер, кетар чоғимда.

Ҳеч ким ҳасратимга қулоқ солмади,
Рухимни бирор зот англай олмади.
Бунда қиладиган ишим қолмади,
Оллоҳим, оқ йўл бер, кетар чоғимда.

Қоғозим қорайди дилдаги зордан,
Бугун айри тушдим дўст ила ёрдан.
Фақат бир илинжим сен — Биру Бордан,
Оллоҳим, оқ йўл бер, кетар чоғимда.

Майли, самоларга мени элта қол,
Юмушинг бажарай қаддим эгиб дол.
Сенинг ҳузурингда йўқ ахир завол,
Оллоҳим, оқ йўл бер, кетар чоғимда.

Мана оқшом чўкди. Бўзармоқда ой,
Бошланур юлдузлар базми ҳойнаҳой.
Менга ҳам бахш этгил туморчалик жой,
Оллоҳим, оқ йўл бер, кетар чоғимда.

1996 йил, декабрь

МУХБИРЛАР

Одам кўкка учди,
Кучди уммонни.
Етди поёнига кураш, ур-сурлар.
Гиж-гижлатиб қўйиб телба жаҳонни,
Бу кун минбарларга чиқди мухбирлар.

Азиз касбдошларим,
Ғалат қавм бу,
Жонининг қадрини билмайдиган кас.
Қайдадир кўринса йилт этган мавзу,
Оч-наҳор, пиёда кетаберар, бас.

Тўплар гумбурлайди,
Урлайди олов.
Юксак қасрлар ҳам қулайди бир-бир.
Буткул мамлакатлар ёнади лов-лов,
У эса тирикдир, ўқ ўтмас, довдир.

Гарчи кўринишдан юввош ва ғариб,
Лекин таҳликага солар ҳар сўзи.
Шаҳардан ҳаммани қувлаб чиқариб,
Бўм-бўш кўчаларда кезар бир ўзи.

Ягона қуроли қоғоз ва қалам,
Уйлар у на бугун, на эртасини.
Ҳақиқат йўлида сўнгги дамда ҳам
Улар, эсга олиб газетасини.

1996 йил, декабрь

ОҚЛАР ВА ҚОРАЛАР

Ҳозир ранг ажратиш замони эмас,
Ҳар қандай ишора қалбни яралар.
Ва лекин бир-бирин ҳар зум, ҳар нафас
Қўллаб-қўлтиқларкан занги — қоралар.

Одамзод холимас киндан, алдовдан,
Билмайсан, ким-кимни гоҳо саралар.
Оқлар ғижиллашиб турганда, говдан
Сакраб ўтиб кетар бирдан қоралар.

Биродар, гапни сен кўргандан сўра,
Демагил, шеърингда шарпа оралар.
Бир-бирини еб ётган оқлардан кўра,
Афзал-ку ҳамжиҳат ўша қоралар.

1996 йил, декабрь

«ЖАМАЙКА»

Бир вақт Робертина исмлиқ бола
«Жамайка, Жамайка» дея куйларди.
Юракнинг тубига етиб бу нола,
Олис Жамаикани ҳар ким ўйларди.

Уша гул диёрни кўрганмисан сен,
Иложин тополсанг қанот боғлаб уч.
Ахир ўйлабмидим, Женевада мен
Айни Жамайкага келурман, деб дуч.

Ёйиб кокилларин, турибди санам,
Қоп-қора тун билан ўралгандек ой.
«Минг бир кеча» даги эртақларда ҳам
Тавсиф этилмабдир бундайин чирой.

Қимнинг пешонасин безайди бу лаъл,
Қимларга ҳадя бу оппоқ табассум.
Жамайка гўзали, о, тенгсиз гўзал,
Бир нафас шошмай тур, қилғил тараҳхум.

Боқиб жамолинга, юрагимда мунг,
Олис ёшлигимни эсга олайин.
Ортингдан «Жамайка, Жамайка» деб сўнг
У сирли қўшиқни куйлаб қолайин.

1996 йил, декабрь

ҲАБАШ ҚИЗ

Нари кетолмайман бир ҳабаш қиздан,
Жуда ўхшар экан Сенга кўз-қоши.
Билмадим, ўша пайт, қай бирингиздан
Нусха олган экан фалак наққоши.

Лойингиз баробар қоргандир Халлоқ,
Айни илҳом чоғи ижод этгандир.
Анави ҳабашнинг нусхаси бироқ
Хумдонда узоқроқ қолиб кетгандир.

1996 йил, декабрь

НАДОМАТ

Менга афсоналар сўйлама, ука,
Роса чарчаганман ёлғонни ёзиб.
Қирқ йил кўтарибман Инсонни кўкка,
Ишониб, ҳазрат деб, йўлимдан озиб.

Ўзингиз ким дея сўрарсан ахир,
Ўша нокомилнинг мен ҳам бириман.
Тангрининг яратган бандаси — фақир,
Бошқалар осмону, мен-чи, ериман.

Балки коинотнинг бирор бурчида,
Биздек ночорларга бордир мос макон.
Лекин унга етиш қийиндир жуда,
Бунга тарк этмоқ ҳам эмасдир осон.

Начора, Инсонни кўтариб кўкка,
У каби яшашни била билмадим.
Ёвузлик қўлимдан келмади, ука,
Бировга ёмонлик қила билмадим.

ОШ ВА ТОШ

Дунёда кўп ишдан эрурмиз огоҳ,
Дейлик йил ўтдимми — ўтди демак ёш.
Лекин қай аҳволга тушардинг ногоҳ
Еб турган ошингдан чиқиб қолса тош.

Қарс этиб тишингга теккани замон,
Миянг чатнаб кетар, ўт пуркар кўзинг.
Тамшаниб қўясан билдирмай — пинҳон,
Ўзингдан ўтганин биларсан ўзинг.

Таом-ку насиба, неъматдир азал,
Буюрсин ҳар кимга ўзин ошлари.
Бироқ ўйлаб дейман мен гоҳи маҳал,
Нега ошимизнинг кўпдир тошлари...

Ўткинчи дунёга келибсан магар,
Арзигаёй тиш билан бошни ўйласанг.
Ахир алам қилар ҳар шому саҳар,
Ошингда чиқажак тошни ўйласанг.

ҚУЛЛАНМА

(Х а з и л)

Бир кун ҳасрат қилди амалдор укам,
Деди: Не қиларим билолмай қолдим.
Агар танбеҳ берсанг — кимгадир алам,
Талтайиб кетади мақталган ходим.

Мен дедим: Ўйлаб айт ҳар бир сўзингни,
Турфа андишани бир четга ташла.
Койисанг — энг аввал койи ўзингни,
Мақтовни ҳам аввал ўзингдан бошла.

МАСЛАҲАТ

Эшмат номли кўчада
Тошмат номли дўкон бор.
Хизмат қилар у жойда
Нурмат деган дўкондор.

Харид қилгин сен ундан
Фурқат номли сақични.
Унутма, Пирмат деган
Кўчага ҳам боқишни.

У ердаги ҳаммомнинг
Қулмат номин ўйиб ол.
Бой бермасдан фурсатни
Ўз исмингни қўйиб ол.

ТИШ ОҒРИҒИ

Женевада ногоҳ тишим оғриди,
Даво излаб кездим ўнгу сўлини.
Охир дўхтирини топиб, учрасам:
Пулини чўз, деди, пулини.

Пулини-ку чўздим. Кетар чоғимда
Маслаҳат сўрадим, сиқиб қўлини.
Ҳеч нарса демади. Фақат жилмайиб,
Пулини чўз, деди, пулини.

Менинг ҳам бир нима дегим келди-ку,
Бошқа ёққа бурдим гапнинг йўлини,
Ўзингни бир боплаб сўксам не дейсан?
Пулини чўз, деди, пулини.

БАРАҚАГА ТЎЛСИН УЙИНГИЗ

Оналар, опалар, сингиллар,
Муборак бўлсин бу тўйингиз.
Ўзбекча айтганда, ҳар доим
Барақага тўлсин уйингиз.

Оналар, опалар, сингиллар,
Шодликка жўр бўлсин куйингиз.
Фақат болаларнинг бахтини ўйлаб,
Кечар бўлсин эзгу ўйингиз.

Оналар, опалар, сингиллар,
Ҳаётнинг шавқини туйингиз.
Ватанни жондан ҳам ортиқроқ,
Оллоҳим қадарли суйингиз.

Оналар, опалар, сингиллар,
Шеъримни фаҳрга йўйингиз.
Бир дўстим деганди сўнгги дам,
Онамнинг ёнига қўйингиз...

АЙРИЛМАС

«Ё ҳақи!» деб йўл олса манзилга қарвон,
Йўл бошлаган чўнг норидан айрилмас.
Ошиқлар кўнглидан кечар минг армон,
Вир армони — дилдоридан айрилмас.

Неларни кўрмагай инсоннинг боши,
Бежиз айтмаганлар: «У сойнинг тоши».
Донолар, бир жойга етса ҳам ёши,
Пири берган туморидан айрилмас.

Қачон донг чиқармиш, ахир, ёлғиз от,
Фарзанд оқил бўлса — падарга қанот.
Йигитга дуч келса Ҳаёт ё Мамот,
Дўстларининг дийдоридан айрилмас.

Демишлар: «Сўқир ҳам қургай ёрқин туш».
Озод даврон сурмоқ ҳар нарсадан хуш.
Қафасга гар тушса учиб юрган қуш, 19
Эркинликнинг хуморидан айрилмас.

Хор бўлмас, аждодин кимки ёд этган,
Ўтган азизларнинг руҳин шод этган.
Авлодлар тақдирин ўйлаб дод этган.
Ота-бобо мазоридан айрилмас.

Ҳар ким билганича чертгай созини,
Моли тоза одам қилгай нозини.
Мард киши кўп дегай ҳатто озини,
Ризқин топган бозоридан айрилмас.

Боғу чаманзори кўпдир оламнинг,
Дилда орзуси ҳам мўлдир одамнинг.
Агар дин-имони бўлса боламнинг,
Турон отлиғ диёридан айрилмас.

Пешвоси бор юртнинг бутундир бахти,
Асло хазон бўлмас эккан дарахти.
Ҳар кимга буюрсин ўз тожу тахти,
Номусли эл шунқоридан айрилмас.

Бир ёнда туркманим, қирғиз, қозоғим,
Оролга термулган қорақалпоғим,
Ўзбегим, тожигим — кўзим-қароғим
Жам бўлганда қаторидан айрилмас.

Айрилса айрилгай тоғлар қорндан,
Айрилгай беҳиммат бой ҳам боридан,
Вафосиз айрилгай дўсту ёридан,
Шоир халқи ашъоридан айрилмас.

Қўлга қалам олдим қутлуғ бир кунни,
Махтумқули шеърин бўлиб мафтунни.
Агар куйлар бўлса Абдулло уни,
Бир умрга шўх торидан айрилмас. 19

АЛИШЕР НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Ҳузури ишқ Сизга-ю, тавқини кимга иласиз,
Маломат ханжари бирла доим юракни тиласиз.
Нечук ғам устига ғамдур, аҳли ғанимим ила Сиз
Жамоатеки, жуиун манъини манга қиласиз,
Тош отибон не учун телбаларга қотиласиз.

Ғарибман, васл учун дилни гадоингиз қилдим,
Йигитлик умримни ишққа фидоингиз қилдим,
Агарчи кўрмадим меҳре, дуоингиз қилдим,
Кечинг, кўнгил била жонким, видоингиз қилдим,
Фироқ агар будурур, эрта кунни кеч қиласиз.

Буюк дард етди Мажнунға, оломон йиғлаиғ,
Кетур армонда кўнгул, ман нотавон, йиғланг,
Тўкулсин ашк каби юлдуз, осмон йиғланг,
Фироқ кунидир, эй кўзлар, эмди қон йиғланг,
Билурми сизки, бу кун не кишидни айриласиз.

Танимни буйла зах айлағон қон бири, бири ашк,
Не эрди билмам аё жононки ғалат сири ашк,
Мени қилурким ғариқи дарё, нетай, охири ашк,
Кўзум ҳақини биҳил қилдим, эй жавоҳири ашк,
Ки бори ҳам онинг — ўқ мақдамига сочиласиз.

Бағирға найзаму доғи яна захм битмай,
Кўнгул, дард устина дард, аввалғи дард кетмай,
Йиқилғум охири бу йўлда эмди сабр етмай,
Фироқ нешлари, ваҳки яна раҳм этмай,
Нафас-нафас нега мажруҳ ичимга санчиласиз.

Неча ишқ куфрини қилдим, Оллоҳ, нетуб яшурай,
Жунун ҳайронлари, дардни, оҳ, нетуб яшурай,
Ғалат девоналиғим тутса гоҳ, нетуб яшурай,
Кўнгул фасоналари, Сизни, воҳ, нетуб яшурай,
Бу навъиким, юз уза қон ёш ила ёзиласиз.

Келибдур оғзима жоним, қилурман ишқим зикр,
Нетайким, васл эрди орзу ва ле дилдордин макр,
Нетсин, Абдулла ҳайрондир, аё пир, айланг фикр,
Навоий ҳажрға қолди, қилинг висолда шукр,
Жамоатеки, севар ёрингиз била биласиз.

ШОИР ҚАЛБИ

Юртда не муборак ишлар бўлғувси,
Ундан шоир қалби шавққа тўлғувси.

Чинор ўтқазилди, туғилди фарзанд,
Аввал шоир қалби бўлгай баҳраманд.

Сабаби маълумдир бунинг, албатта,
Туғилдик шу Ватан, шу мамлакатда.

Унинг ҳар гўшаси жаҳондир менга,
Тошлоқ йўллари ҳам равондир менга.

Таралса элимдан хушнуд бир хабар,
Табрик айламоғим, демак, муқаррар.

Мавжига ногаҳон кимдир тош отгай,
Зарби юрагимнинг тубига ботгай.

Элим, қадамингни ҳар дам кузатдим,
Гоҳ ўйчан, гоҳида хуррам кузатдим.

Гар сен дарё бўлсанг — ирмоғингдирман,
Лат есанг, оғриқли бармоғингдирман.

Менда фазилатдан бўлса бир нишон,
Сенинг оловнигдан учқун бу, ишон!

Савобинг қош ила кўзимникидир,
Фақат гуноҳларим ўзимникидир.

ҲИСОБОТ

Ҳаётда учрайди турли ҳодисот,
Балки бири яхши, бошқаси ёмон.
Лекин ҳар бирига бордир ҳисобот,
Қайда у юз берди? Ким билан? Қачон?

Кеча буюк зотлар ўтди ҳасратда,
Боғларда қузғунлар ошиён қурди.
Мана шу асрда, шу мамлакатда,
Келгинди кимсалар даврни сурди.

Мен-ку ўйламасман ўзимни букун,
Ҳар қалай, эл билан ўлмаган жонман.
Қаттол аср ҳалн топмасдан якун
Озод бўла олган Ўзбекистонман!

Шарафлаб тақдирнинг илтифотини
Муждалар келмоқда овулдан, кентдан.
Қарангки, Истиқлол мукофотини
Олибмиз Биринчи Президентдан!

ЗАРДУШТ СУЗИ

Қадим Хоразмнинг зар тупроғида,
Кўҳна Бухоронинг ҳур қучоғида,

Яшаган Зардуштман, донишманд зотман,
Ўлмас ғоям билан мангу ҳаётман.

Яхши ва ёмонни айладим ҳисоб
Ва битдим «Овесто» номли бир китоб.

Унда ёвузликни ерга урганман,
Эзгулик мақомин юксак кўрганман.

Ишончим шул бўлди: тожу тахт, давлат,
Бут бўлса мамлакат яшнагай албат.

Уч минг йил муқаддам қадим тупроқда,
Кўҳна Бухорою Хоразм ёқда.

Қўрғонлар яралди, қалъалар ўсди,
Улар ёвузликнинг йўлини тўсди.

Хурмузд голиб бўлгай, Ахраман мағлуб,
Ёвузлик чекингай, эзгулик марғуб.

Кўҳна салтанатдан ёдгор бўлсин то,
Сизга қолдирганим ушбу «Овесто».

ЎЗБЕК БОЙИНИНГ БАЕНОТИ

Гапинг тўғри, кулба эмас, саройдирман,
Бойлар кўпдир, улар ичра энг бойдирман.

Сон-саноқсиз молу дунё, қўйларим бор,
Шаҳар тўла, қишлоқ тўла уйларим бор.

Конларим бор, адоғини билолмассан.
Дон-дунимнинг ҳисобини қилолмассан.

Тоғларимнинг бордир яшнл арчалари,
Каминанинг мулки эрур барчалари.

Ўз ҳовлимда тайёра ҳам ясайдирман,
Уловим кўп, хўп шоҳона яшайдирман.

Гузарлар ҳам, бозорлар ҳам меникидир,
Сен ётажак мозорлар ҳам меникидир.

Соҳибқирон Темур менинг бобом эрур,
Бобур тоғам, Моҳларойим момом эрур.

Бойсунимда тулпорларим кишнашади,
Зоминимда зарғалдоқлар қишлашади.

Ўлпончи-ю солиқчилар, билиб қўйинг,
Гапларимни Сиз қулоққа илиб қўйинг.

Бойлигимга чегара йўқ, ҳа, чиндан ҳам.
Буни яхши билгайдирсиз Сиз мендан ҳам.

Бойлигимдир қирлар тўла гул-лолалар.
Саҳар чоғи найдан учган куй, нолалар.

Бир одамга кўп эмасми бунча бойлик,
Боз устига қалам ҳақи ҳамда ойлик?!

Ахир бунинг барчасини нетар эдим,
У дунёга олибми мен кетар эдим.

Билиб қўйинг, бойларда ҳам бордир матлаб,
Бойлигимни қолдиргайман аниқ, хатлаб.

Ворисим бор, кўзимнинг у оқ-қораси,
У шу тупроқ фарзандидир, юрт боласи.

Иншооллоҳ, ундан кўнглим тўлажакдир,
Ворисимнинг исми эса — Келажакдир!

УЗБЕКИСТОН УЧУН ДЕНГИЗ УЗИНГИЗ

1

Оллоҳим қайда деб бермагил сўроқ,
Яхшиси, мана бу манзарага боқ:
қозоннинг ичида оташин тафт бор,
Оловнинг ўзини кўрмассан бироқ.

2

Билмасдан бировни ранжитма, болам,
Билмасдан бировни мақтамагин ҳам.
Ғунчани барри қон дейди шоирлар,
Бироқ очилганда не чоғлиқ кўркам.

3

Эй инсон, назар сол ўнгу сўлингга,
Муносиб баҳо бер ушбу йўлингга:
Молни бўкиртириб сўясан, аммо
Украйсан, зирапча кирса қўлингга!

4

Жаннат дер: — Хуш келдинг, эй карам аҳли.
Аъроф дер:— Сабр қил, эй алам аҳли.
Бу ерда ҳеч банда жавобсиз қолмас.
Дўзах дер: — Ён энди, муттаҳам аҳли.

5

Ҳис этиб дунёнинг шодлиғни, ғамин,
Улуғ бир ҳикматга бўлганман амин:
Яхши-ю ёмонни кўтараркан тенг,
Шу боис, она деб ном олмиш замин.

6

Ўзбегим, муносиб посбонларинг бор,
Сарҳадларда пўлат полвоиларинг бор.
Сен улуғ Темуринг зурёдидирсан,
Мангуберди каби ўғлонларинг бор.

Халқимнинг истиқлол аҳди мангудир,
 Буюк давлатимнинг тахти мангудир.
 Қелажақ кўзимиз қароғи бўлса,
 Жажжи фарзандларнинг бахти мангудир.

Эй, Ажал, мен сендан қўрқмасман ҳеч ҳам,
 Рўбарў келмоққа тайёрман ҳар дам.
 Сабаби биттадир, сабаби битта:
 Сенга дуч келдилар Отам ва Онам!

Тикланиш бир ёнда, нураш бир ёнда,
 Жавоб бир ёнда-ю, сўраш бир ёнда.
 Бу кўҳна дунёни тинч кўрмадим ҳеч,
 Аҳиллик бир ёнда, кураш бир ёнда!

— Афсус, жаҳонаро денгизимиз йўқ...
 Гоҳо ўкинч билан янграр сўзингиз.
 Лекин, Ислом ака, менинг кўнглим тўқ:
 Ўзбекистон учун денгиз ўзингиз!

ЎЗБЕК ОНАСИ

Муштипар ҳам ўзинг, буюк ҳам ўзинг,
 Куйинчак ҳам ўзинг, куюк ҳам ўзинг,
 Оламга татирлик суюк ҳам ўзинг,
 Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
 Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

Сени Тўмарис деб, мақтаганим бор,
 Сен Темур бешигини тебратган бедор,
 Сенсан Бибиҳоним, Нодираи зор,
 Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
 Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

Ватанни Она деб бекор айтилмас,
 Она буюрганда йўлдан қайтилмас,
 Сен ўзинг Қаъбамсан, Байтул муқаддас,

Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

Бошингдан нималар ўтмади ахир,
Ватандек тақдиринг бўлди гоҳ тахир,
Бобур шоҳ бўлса-да, қошингда фақир,
Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

Гоҳида балқидинг Варчиндек тўлиб,
Ғўзадек қуридинг Турсуной бўлиб,
Тимсолинг Яловда юлдуздек кулиб,
Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

Фарзандинг қувонса — сен ҳам қувондинг,
Фақат болам дединг, яшадинг, ёидинг,
Нокаси учраса, ўртандинг, тондинг,
Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

Келажак тойчоғу тойингиздадир,
Жаннат ҳам, албатта, пойингиздадир,
Ватан-ку Сиз турган жойингиздадир,
Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

Сизга таъзим қилиб турибман бу пайт,
Сизга бахшидадир энг шоҳона байт,
Азиз Юртбошингга дуоларинг айт,
Пайт келди айтмоққа, гапнинг хонаси,
Эй, ўзбек онаси, ўзбек онаси.

1999 йил, март

ТУШМАСИН

У йироқ тоғларга қор тушса тушсин,
Сенинг боғларингга зинҳор тушмасин.
Ўртага айрилиқ, зор тушса тушсин,
Ва лекин ҳеч қачон ағёр тушмасин.

Мен секин кузатдим шитоб дунёни,
Нечоғ омонатдир одамзот жони.
Қўлинг энди ошга етгани они,
Бошингга ногаҳон чўқмор тушмасин.

Биров тингламаса сухан не керак,
Ҳар кимга буюрсин сирдош бир юрак.
Агарда бор бўлса содиқ дўст-тиргак,
Орага тўғаноқ — девор тушмасин.

Учрагай дунёда турфа хил армон,
Гоҳи ғолибдирсан, гоҳ мағлуб, нолон.
Қўниккай барига ҳаётда инсон,
Лекин ғам устма-уст, такрор тушмасин.

Тепангда бор экан Парвардигоринг,
Магарки элу юрт номусе ва оринг.
Ватанни куйламак бўлса шиоринг.
Дилингга бошқа ҳеч қарор тушмасин.

КОМИЛЛИК

Хоҳлайсан, барчага баробар ёқсанг,
Ҳолбуки, бу ишга чора йўқ ҳеч ҳам.
Ҳар қандай одамга синчиклаб боқсанг,
Аён бўладики, озроқ жойи кам.

Озроққина камлар кўпдир оламда,
Ҳангома бу билан битмайди бироқ.
Ҳатто энг мукаммал деган одамда,
Аён бўладики, бир оз ортиқроқ.

Худойим, не учун қилмадинг карам,
Нечун комил эмас ақлим, юрагим.
— Агар сен мукаммал бўлсайдинг, бандам,
Унда қолмас эди менинг керагим.

АЙТГИН ШУҚУРЛАР

Думалоқ шу бошдан бўлмасанг жудо,
Икки оёқ билан йироқ кетгайсан.
Улмаган қулим, деб сийласа худо,
Жамбулнинг ёшига балким етгайсан.

Таптақир каллангда қозондек дастор,
Авлиё мисоли айри соқолинг.
Набира, абира тегрангда қатор,
Сандиқда бисотинг, қўрангда молинг.

Утган ҳаётингдан мутлақ беҳабар,
Пийри бадавлат деб ёзар мухбирлар.
Шундайин довонга етолсанг магар,
Айтабер Оллоҳга чексиз шукурлар.

ОТА ДУОСИ

Уғлим, сўрамасман сендан мол-дунё,
Уй ҳам қуриб берма, майли, аломат.
Майли, кўзларимга бўлмагил энё,
Ёнимда юрсанг бас соғу саломат.

Майли, кўтармагил мени елкангда,
Қалқон ҳам бўлмагил ёғса маломат.
Бир кун ёстиққа бошим текканда,
Тепамда турсанг бас соғу саломат.

УЧАР ҚУШЛАР

Учар қушлар учди-кетди,
Қўлларимда пати қолди.
Ешлик кетди, умрнинг ҳам
Шарти кетиб, парти қолди.

Дема, букун севгининг ҳам
Ўзи кетиб, оти қолди.
Лабларимда у бўсанинг
Ҳеч айнимас тоти қолди...

ЖАҲОНГАШТА

Бир куни сўрадилар жаҳонгаштадан:
— Айтгил, бир юракка олам сиққайми?
Еки йўқми сенда турар жой, ватан,
Санғиб юрмоқликдан шохинг чиққайми?

У деди: тоқатим йўқдир фироққа,
Мен асли муҳаббат учун ярайман.
Фақат гоҳи-гоҳи кетиб йироққа,
Юртни даст кўтариб, тўйиб қарайман.

ТОЙЧОҚ

Женева кўлининг соҳилида шан,
Тойнинг ҳайкалчаси товланар ҳар чоқ.
Дўрмон боғларининг этакларидан,
Қандай келиб қолдинг бу ерга, тойчоқ?!

Ҳордиққами десам, ҳали ёшсан-ку,
Ҳали чарчамаган асабларинг ҳам.
Тошкент ўтлоқлари эмасми инжу,
Сенга Женевада нима бор, ошнам?!

Тойчоқ кишнаб дейди: — Мана шу кўл деб
Сизмай қолдингизми сиз ҳам у ёққа.
Акангнинг ҳолидан хабардор бўл деб,
Жўнатиб юборди янгам бу ёққа...

ЛУВР МУЗЕЙИДА

(Фарангистон хотираларидан)

Луврда — музейнинг бағрида сокин
Минг йиллик ашёлар турибди қатор.
Бунда шоҳлар тахти ҳашамдор, ёрқин,
Бунда гадоларнинг сополи ҳам бор.

Боқиб, ўйга чўдим Лувр уйида,
Тарихий бус-бутун кўрармиканман?
Пайт келиб, ўзбекнинг бир музейида,
Синган сополчалик турармиканман?!

САФАРДОШЛАР

(Ҳ а з и л)

Асло бойлар билан чиқма сафарга,
Агар зиқна бўлса, шарманда қилар.
Урта ҳол зот билан кезсанг агарда,
У ўлик-тиригин бўйинингга илар.

Камбағал ҳамроҳ-чи, билмайди фириб,
Сездирмас борми ё йўқлигини у.
Йиқилса йиқилар силласи қуриб,
Айтмайди очми ё тўқлигини у.

ҚОРАҚАЛПОҒИМ

Мен ўзбек, сен эса қорақалпоқсан,
Турклар дунёсида сен ҳам урвоқсан,
Гар мен тупроқ бўлсам, сен ҳам тупроқсан,
Ўзбекка азалий қариндош, иним.

Орол бўйларида топгандиғ ором,
Шоли, балиқ эди сенга ризқу ком,
Наҳот энди йўқдир тўлғизилган жом,
Наҳот қолдинг ёлғиз, кўзда ёш, иним.

Мана — бу Ибройим, Тулебберган бу,
Қорақалпоқ бахтин тилаб юрган бу,
Яратгандан ҳаққин сўраб турган бу,
Илоё бошгинанг бўлсин тош, иним.

Сени қўллаб турар улуғ мамлакат,
Юртбоши яхшилик тилайди фақат,
Ниятинг ҳамиша бўлсин ижобат,
Ҳам йўлдош, ҳам қўлдош, ҳам сярдош иним.

Умидвор яшаймиз дориламонда,
Биримиз Нукусда ёки Қўқонда,
Умуман айтганда Ўзбекистонда,
Сенга бўлажакмиз кўзу-қош, иним.

ТҮРТЛИКЛАР

1

Уринма, болакай, уринма ҳарчанд,
Бағрингни мен каби, тиглай олмассан.
Мен каби қувониб, куларсан гарчанд,
Лекин мен сингари йиғлай олмассан.

2

Бугун холи қўйдим яна дафтаримни,
Бунин балки кимдир ялқовликка йўйди.
Асли сенга айтар ҳамма гапларимни,
Булбул айтиб қўйди.

ОСОИШТАЛИК ПОСБОНЛАРИГА

Убайдулла акага

Кимдир эл тинчини бузса ногаҳон
Еки қўл кўтарса қаҳрга тўлиб.
Сиз озор чекканга энг аввал қалқон,
Ҳимоя қиласиз биринчи бўлиб.

Ҳаётда фожиа учраб турар гоҳ,
Гоҳ умр гунчаси қолгайдир сўлиб.
Бунга ҳам энг аввал ўзингиз гувоҳ,
Сиз кўз ёш тўккайсиз биринчи бўлиб.

1999 йил, 14 январь

Юртимда бесўров кезганинг етар,
Узингни хоқондек сезганинг етар,
Бир юз ўттиз йил қул бўлдим сенга,
Ўзбекни шунча йил эзганинг етар.

1999 йил, 18 апрель

БИР ҚАРАСАМ...

Бир қарасам, дўсту ёрдан кўнглим тўқдай,
Бир қарасам, атрофимда ҳеч ким йўқдай.

Бир қарасам, суянчиқдай болаларим,
Бир қарасам, улар синиқ лолаларим.

Бир қарасам, бу дунёда бахтим бордай,
Бир қарасам, буткул олам менга тордай.

Бир қарасам, муродимга етгандайман,
Бир қарасам, кўзим очиқ кетгандайман.

Бир қарасам, шон-шуҳратга йўғрилганман,
Бир қарасам, эндигина турилганман.

ЎЗБЕКИСТОН КУЙЧИСИ

Ўзбекистон Қаҳрамони, Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов ижодида Ўзбекистон мавзуси алоҳида ўрни тутади.

Шоирнинг илк ижодидаёқ жаннатмакон юртимиз Ўзбекистонга бўлган юксак муҳаббат, ватанпарварлик, миллий ўзликни англаш, асрлар қаъридан келаётган муқаддас қадриятларимизни кўз қорачиғидек асраш руҳи ўзига хос шеървий мисраларда жо бўлди. Бугунга келиб хрестоматик шеърларга айланган, олтиншинчи йилларнинг биринчи ярмидан бошлаб қоралана бошланган «Мен нечун севаман Ўзбекистонни?», «Ўзбекистонда куз» шеърлари ва «Ўзбекистон» қасидаасидан бошланган бу руҳ йиллар оша тобора тиниқлашиб, ўткирлашиб, янги жозиба касб этиб, яхлит катта бир туркумга айланди.

Шоирнинг ушбу мавзудаги шеърларини шартли равишда иккига ажратиш мумкин. Биринчи мустақилликкача ёзилган шеърлар, иккинчиси истиқлол берган неъматдан куч, баҳра олиб ёзилган шеърлар.

Шоирнинг олтиншинчи, етмишинчи, саксонинчи йилларда ёзилган ушбу мавзудаги қай шеърини олмайлик, уларда Ўзбекистон деган юртга оташин бир муҳаббат, уни озод ва улуг мамлакат сифатида кўриш орзуси уфуриб турганлигини кўрамиз. Бу руҳ қандайдир бошқа бир муносабат билан ёзилгандек бўлиб туюладиган «Миноран Қалон тепасидаги лайлак», «Совға», «Арманистон» каби шеърларга ҳам хосдир. «Совға» шеърда боқинчилар зулми остида Бухорони «беклар, амирлар, булбуллар» кўзда ёш билан ташлаб кетганлиги, фақат лайлак бу шаҳарни ташлаб кетмаганлиги ҳақида сўз боради. Ажабким, бу қушнинг «оёқлари гўзага ўхшар, қанотлари эса пахтадек оппоқ». Гўза, пахта дейилганда ўша йилларда — Ўзбекистон, ўзбек халқи тушуниларди. Яъни зулм исканжаси, тоталитар тузум зуғумлари қанчалик қаттиқ бўлмасин, бу дунёда халқ мангу қолажаги, Ўзбекистон яна ўз туги, ўз байроғига эга бўлган мустақил мамлакатга айланиши орзуси поэтиклаштирилади. Эки дейлик «Арманистон» шеърисидаги қуйидаги мисраларга эътибор берайлик:

Меннинг ҳам руҳимда аждодлар охи,
Меннинг ҳам қонимда қилич занги бор,
Минорлар эмас бу — фалакка қасам,
Қасоскор боболар кетмишлар санчиб.

Ҳайратомуз шу биргина тўрт мисранинг ўзида Ватанинг ўтмиши, бугуни ва эртаси параллел чизиқларда кесишади. Соҳибқирон Амир Темури барпо этган улкан мамлакат салобатини, ёвқур боболаримиз нафасини ҳис қилгандек, шўролар давридаги (шеър ёзилган пайтдаги) муте ва қарамлик ҳолатимиздан огоҳ бўлгандек бўламиз, айни замонда буюк боболаримизнинг юртни доим овоз кўриш истаги, хоҳиш-иродаси қасамёддек жаранглайди.

Собиқ иттифоқ даврида Ўзбекистоннинг забун, тушқун аҳволи, ўзгалар унинг қонини сўраганиги «Совга» шеърда айниқса кучли ифодалаб берилган. Уша мафкуравий тазйиқлар даврида бундай фикрларни ёзишгина эмас, ўйлашнинг ўзи ҳам жасоратдан бошқа яна қандайдир катта бир нарсани талаб қилганлиги аён бир ҳолдир. Узини жаллоднинг кундасига рўпара қилиш билан баробар «шаккоклик»ка ундаган бу кун Ўзбекистонни чинакам севган, унга жонини ҳам қурбон қилишга тайёр турган шоирнинг қалб қайқирғи, ўтли нидоси эди.

Кўпдан орзиқиб кутилган истиқлол Абдулла Ориповнинг ватанпарварлик руҳидаги ижодида янги бир саҳифа очди. Шоир мустақилликни, эгаменликни куйлаш билан биргаликда аввал бошда ноқ истиқлол йўли, ҳурлик йўли, жаҳон ҳамжамиятидан Ўзбекистоннинг ўз муносиб ўринини эгаллаш йўли осон кечмаслигини, бу йўлда фидокорлик, жонбозлик, Ватани онадек севиш, ардоқлаш зарурлигига ургу берди.

Мустақиллигимиз йўлидаги ғовларнинг бир кўриниши тўқсон тўққизинчи йилнинг 16 февралда Тошкентда уюштирилган қабих портлашларда намён бўлди.

Мамлакатимиз Президенти неча марталаб огоҳ бўлишимизга, мустақиллигимизни кўролмайдиган кучлардан эҳтиёт бўлишимизга чақирган эди. Ниҳоят манфур кучлар ўз мўдҳиш ҳаракатларини содир этди. Бу воқеадан шоир қалби ҳам бутун мамлакат, халқ билан биргаликда ларзага тушди. «Бедорлик» шеърда Ўзбекистоннинг буюк келажаги учун тинимсиз иш олиб бораётган, бу йўлда бор имкониятларни ишга солаётган, унга жонини ҳам фидо қилишга тайёр турган Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Қаримов билан камарбаста шоир қалби ўртанишлари, бу юрт барқарорлиги, тинчлигига даъватни туямиз.

Шу билан биргаликда Абдулла Ориповнинг ватанпарварлик лирикаси шунчаки шеърини нутқ, чақирқиқ, қуруқ ҳамду сано эмас. Шоирнинг Ватан ҳақидаги сўзи чуқур кечинмалар, безовта ўйлар ҳосиласи, шоир қалб призмаси орқали ўтган теран образли мушоҳадалардир. Шунинг учун ҳам бу шеърят миллионларни ўзига ром айлаган, шунинг учун ҳам бу шеърят ҳар қандай замону вақт эврилишларидан баланд туриб, йироқ авлодларга етиб боргусидир.

Дониёр БЕГИМҚУЛОВ,

*Ўзбекистон Езувчилар уюшмаси аъзоси,
адабиётшунос.*

МУНДАРИЖА

Бедорлик	3
Ватан	4
Халқ	5
Ўзбекистон давлати	6
Фахр	7
«Эй азиз юрт...»	7
Мустақиллик қўшиғи	8
Эрк ҳаққи	8
Ўзбек қомуси	9
Туркистон болаларига	10
Фндойи	ii
Уммон ортидаги маконим	12
Уйғониш замонинг	13
Фазогир Солижон	14
Адолат офтоби	15
«Балки, чаман...»	16
Мен нечун севаман Ўзбекистонни	16
Ўзбекистонда куз	17
Ўзбекистон	18
Она тилимга	21
Баҳор	22
Совға	25
Сенга	26
Миноран калон тепасидаги лайлак	27
«Оташга сиғинди бир замон халқим...»	27
Саратон	28
Она сайёра	30
Юртим шамоли	32
Кенглик нуқтаси	33
Қарши қўшиғи	35
«Болалик йилларим...»	39
Соғинч	39
Райҳон	40
Изҳор	41
Фурқат нидоси	42
Оломонга	43
Мени олиб кетинг	43
Ўзбек пахтаси	44
Она деган ном...	46
«Йироқ Европада...»	46
Тошкент шаънига	47
Қуёш шаҳри	48
Бинафша диёри	49
Ўзбекистон байроғи	50
Шошмаслик ҳақида баллада	52
Жавоб	54
Қаъбатуллоҳ	55
Хотира	56

«Дунёда ажиб бир ҳикмат...»	57
Версал хотиралари	58
Уғит	59
Кўзумунчоқ	61
Хаёл	61
Эски чориқ	62
Тафсири	63
Мақтанчоқлар	64
Икки каламуш	64
Оқ тулпор	65
Сўхбат	65
Ҳимоят	65
Сўнги чора	66
Кулманг	66
Женева	66
Булутли бир кун	67
Халқаро анжуман	68
Совға	69
Соғиниш	69
Оқ йўл	70
Мухбирлар	71
Оқлар ва қоралар	72
«Жамайка»	72
Ҳабаш қиз	73
Надомат	73
Ош ва тош	74
Қўлланма	74
Маслаҳат	75
Тиш оғриғи	75
Баракага тўлсин уйингиз	76
Айрилмас	76
Алишер Навоий ғазалига мухаммас	78
Шоир қалби	79
Ҳисобот	80
Зардушт сўзи	81
Ўзбек бойининг баёноти	82
Ўзбекистон учун денгиз ўзингиз	83
Ўзбек онаси	84
Тушмасин	86
Комиллик	87
Айтгин шукурлар	87
Ота дуоси	87
Уچار қушлар	88
Жаҳонгашта	88
Тойчоқ	88
Лувр музейида	89
Сафардошлар	89
Қорақалпоғим	89
Тўртликлар	90
Осойишталик посбонларига	90
«Юртимда...»	91
Бир қарасам	91
Ўзбекистон кўчиси (сўнгсўз)	92

Адабий-бадиий нашр

Абдулла ОРИПОВ

БЕДОРЛИК

Янги ўзбек шеърят

Муҳаррир Ф. Камолова
Мусаввир Ю. Габзалилов
Техн. муҳаррир У. Қим
Мусаҳҳиҳ Ш. Собирова

Босмахонага берилди 26.04.99. Босишга рухсат этилди.
27.05.99. Бичими $84 \times 108^{1/2}$. Юқори босма. Шартли бос-
ма табоғ 5,04. Нашр табоғи 4,44. Жами 5000 нусхада.
10—99 рақамли шартнома. 4098-буйуртма. Баҳоси
шартнома асосида.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси-
нинг «Езувчи» нашриёти, 700129, Тошкент, Навоий кў-
часи, 30-уй.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси-
нинг 1-босмахонасида chop этилган. Тошкент, 700002,
Сарбон кўча, 1-берк кўча, 2-уй.